Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 24 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1884 (Ն. Տ.) 13 ՓԵՏՐՈՒԱՐ — 16 ՌԷՊԻՒԼ ԱԽԸՐ 1301

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

40 ՓԱՐԱ — 40 ՓԱՐԱ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դուրուշ. երկու անգամի համար 2 դուրուշ է . աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ :

Օրագրոյս վերաբերեալ Նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել՝

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ Ղալաթիա, Իզմիրլի օղլու խան, թ. 19.

Իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէիւ՝

درعلیه‌ده غلطه‌ده ازمیرلی اوغلی خانده ۱۹ نمروده

{ ارەولك } غزته‌سی اداره‌سنه

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	Տարեկան դահեկան	արծաթ	200
« «	Վեցամսեայ	« «	100
« «	Եռամսեայ	« «	50
« «	[illegible] ամսեայ	« «	20
« «	Հատավաճառ	« «	1
Գաւառաց համար	Տարեկան	« «	240
« «	Վեցամսեայ	« «	120
« «	Եռամսեայ	« «	60
Օտար երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք	56
» «	Վեցամսեայ	«	28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ծամբու ծախքը Խմբագրութեան վրայ է :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

Երեսփոխանաց ժողովոյ փետր. 5ի նստին մէջ, Պ. Կլատսթօն ծանոյց թէ առաջին առթիւ ժողովոյն պիտի ներկայէ օրինական ծրագիր մը, ժողովրդեան ընտրողական իրաւունքն ընդարձակելու համար : Այս ծանուցում Ազատականաց կողմէ ծափահարութեամբք ընդունուեցաւ : Արդէն խօսած ենք Ազատական նախարարութեան այս մտադրութեան վրայ, և ընթերցողք գիտեն թէ Խորհրդարանին ներկայ նստաշրջանին մէջ ներքին կարեւորագոյն խնդիրը պիտի լինի նախարարապետին ծանուցած օրինական ծրագիրը :

Անգլիոյ Խորհրդարանին մէջ Ազատական, Պահպանողական և Իռլանտական երեք մեծ կուսակցութեանց համեմատական զօրութիւնն այս է ներկայ պահուս . — Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ կան 332 Ազատական Երեսփոխանք, և 242 Պահպանողական . Իռլանտացի Երեսփոխանաց թիւն է 62 : Այս վերջնոց միայն 45ն անպատճառ Իռլանտական Ինքնօրինութիւն պահանջող կուսակցութիւնը կը ներկայեն, և Պ. Բառնէլլի հետեւող կրնան համարուիլ : Մնացեալ 17 Երեսփոխանները պէտք է աւելցնել Ազատական մեծամասնութեան վրայ, որով Նախարարական մեծամասնութիւնը կը բաղկանայ 349 քուէներէ : Ասոր դէմ պահպանողական ընդդիմադիր կուսակցութիւնը կրնայ հանել 242 քուէ միայն, և եթէ Պահպանողականք իրենց ամենէն անհաշտ հակառակորդաց՝ Բառնէլեանց հետ միանան իսկ, որ անյուսալի է, Պ. Կլատսթօնի Նախարարութիւնը 62 քուէի մեծամասնութիւնն ունի միշտ, որ Անգլիոյ խորհրդարանական պատմութեան մէջ, նախարարութեան մը համար մեծ ոյժ մ'է :

Այս վաւերական ծանօթութիւնն հարկ համարեցանք տալ, որովհետեւ երէկ Լոնտոնէն եկած հեռագիր մը, որ կ'ըսէր թէ Ազատականք կը պատրաստեն Նախարարութեան եգիպտական աշխարհավարութիւնն ոմանց կարծել տուեր է թէ անգլիական արդի կառավարութեան օրերն համրուած են արդէն : Բայց [illegible] տեղի չեն թողուր նախարարական փոփոխումներու : Այս արուեստի մէջ վարպետ մ'է Պ. Կլատսթօն, որ ապահով կրնանք լինել թէ թոյլ չպիտի տայ որ Մէհտիին պէս դեռ երէկ անծանօթ բախտախնդրի մը շահատակութիւնները՝ պատճառ լինին Սէնդ-Ճէյմսի դահլիճը տապալելու, երբ սա՝ Խորհրդարանական նոր նստաշրջանին կը ներկայանայ ներքին կարեւոր ծրագրերով :

Ուստի, ըստ մեզ, հաւանական է որ Պ. Կլատսթօն և ընկերք պարտաւորին իրենց եգիպտական աշխարհավարութիւնը փոփոխել ըստ մեծամասնութեան կարծեաց, և աւելի չզիջեն իրենց միջամտութիւնը : Բայց չենք կարծեր թէ մօտերս Լոնտոնի մէջ նախարարական փոփոխում մը տեղի ունենայ պարզապէս Եգիպտական խնդրոյ պատճառաւ . որովհետեւ պէտք է նաև յիշել թէ Պահպանողականք այսօր անկարող են նախարարութիւն մը կազմելու, քանի որ Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ փոքրամասնութիւն են այժմ, և Խորհրդարանը լուծելու համարձակութիւնն ևս չունին, ըստ որում տակաւին առիթ չեն ունեցած իրենց յատուկ աշխարհավարութիւն մը գծելու, որոյ վրայ յենլով կարենան հրաւէր կարդալ անգլիական ժողովրդեան վստահութեան : Պահպանողականք ներկայ պարագայից մէջ [illegible] նախարարութիւն մը բնաւ չկրնար, որովհետեւ Ազատական կուսակցութեան գրեթէ բոլոր կարող գլուխներն անդամ են ներկայ նախարարութեան, և անոնք որ դուրսն են, օրինակի համար Պ. Կոշըն, Պ. Ֆօսդըր, և այլն, Եգիպտական խնդրոյ վրայ տարակարծիք չէին արդի նախարարութեան ; որպէս զի անոր տեղը բռնելու իրաւունք ունենան : Բաց աստի, Անգլիոյ քաղաքական կուսակցութեանց ներկայ վիճակին մէջ, կրնայ քսուիլ թէ անհնար է երեւակայել Ազատական նախարարութիւն մը, որոյ հոգին և գլուխը նոյն ինքն Պ. Կլատսթօն չլինի :

Անոնք որ Պահպանողականաց այժմ իսկ յիշխանութիւն վերադարձն անհնար չեն համարիր, կը յիշեն այն հանրածանօթ իրողութիւն թէ Պահպանողականք Լորտերու ժողովոյն մէջ մեծամասնութիւն կը կազմեն : Բայց միշտ այսպէս եղած է : Լորտերու ժողովն, որ մեծ հողատէրերէ և ազնուականներէ կը բաղկանայ, ստուար մեծամասնութեամբ Պահպանողական եղած է իւր հիմնարկութենէն ի վեր : Որովհետեւ Լորտերու ժողովը չկազմուիր ժողովրդային ընտրութեամբ, Ազգին ներկայացուցիչը չհամարուիր : Երեսփոխանաց ժողովն է որ կը վարէ երկիրն, իբրեւ ճշմարտապէս ներկայացուցիչ մարմին, և չկրնար գոյութիւն [illegible]

ՌՈՒՍԻԱ

[illegible]

Ռուսիոյ արդի կացութեան մէջ ամենէն աւելի ուշադրութիւն կը գրաւէ Ֆօռնի Բէլէւոյէւ անուն կուսակցութեան վերստին երեւան ելնելը : Ֆօռնի Բէլէւոյէւ կը նշանակէ [illegible] :

Այն թերթ որ առաջին անգամ սկսաւ քարոզել ընկերվարականաց այս սկզբունքը, խափանուեցաւ, և խմբագրապետն և այդ կուսակցութեան անդամոց շատերը բանտարկուելով, կուսակցութիւնն ալ ցրուեցաւ :

Այժմ վերստին երեւան ելած է Ռուսիոյ մէջ և բազմաթիւ նորանոր անդամներ աւելցուցած է, որք ո՛չ միայն հին ծրագրոյն կը հետեւին այլ և հաստատապէս մտադրած են գործադրել զայն, մինչեւ իսկ բռնի միջոցներով : Ռուսական ոստիկանութիւնն այս միջոցիս կ'աշխատի գտնել թէ ո՛ւր է Ֆօռնի Բէլէւոյէւի կեդրոնը, թէ ո՛ւր կը տպուի այդ կուսակցութեան բերան եղող թերթն և թէ որո՞նք են զայն տարածողները, վասն զի թերթը ձեռքէ ձեռք կը պտըտի :

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Ինչպէս արդէն ծանուցինք, Աւստրիական կառավարութիւնն ոստիկանական արտաքոյ կարգի միջոցներ ձեռք առած և հանրային ազատութեանց և իրաւանց մէկ մասը դադարեցուցած լինելով, Վիեննայի Խորհրդարանին մէջ մեծ վիճաբանութիւն ծագեցաւ այս մասին : Փետ. 5ի նստին մէջ Նախարարապետն յայտարարեց թէ անիշխանական կուսակցութեան դաւադրութիւններն, ոստիկանութեան սպայից սպանումը, գործաւորաց դասուն մէջ կարգ մը ապստամբական հրատարակութեանց ծաւալումն և այլ այսպիսի պարագայներ, որք հասարակաց կարգապահութեան վրդովում կը պատճառեն, առիթ տուած են կառավարութեան՝ արտաքոյ կարգի միջոցներու դիմել :

Բաւական տաք վիճաբանութենէ մը յետոյ, Խորհրդարանք 3 քուէի դէմ միաձայնութեամբ ընդունեց առաջարկութիւն մը, որ կը պահանջէր քսան և չորս անդամէ բաղկացեալ Յանձնախումբ մը կարգել, որ պաշտօն ունենայ քննել կառավարութեան ձեռք առած արտասովոր միջոցներն : Յանձնախումբն՝ որ ընտրուեցաւ նոյն նստին մէջ, կը պարունակէ Խորհրդարանի բոլոր կուսակցութեանց ներկայացուցիչներն : Յանձնաժողովն իւր առաջին նիստն բրաւ յաջորդ երկու օրերը, և նիստը տեւեց մինչեւ գիշեր : Վիճաբանութիւնք գաղտնի կը պահուին, բայց հաւանական է որ շուտով աւարտին : Յանձնաժողովն լսեց նաեւ դատական և ոստիկանութեան նախարարները :

Հունգարիոյ Երեսփոխանաց ժողովն անցեալ հինգշաբթի աւուր նստին մէջ աւարտեց խառն ամուսնութեանց խնդրոյն վրայ բացուած վիճաբանութիւնքն : Ժողովն 131ի դէմ 171 ձայնիւ մեծամասնութեամբ ընդունեց նախարարապետ Պ. Թիձայի առաջարկութիւնն, որ կը պահանջէր՝ օրակարգէն վերցնել խառն ամուսնութեանց վերաբերեալ ծրագիրն և կառավարութիւնն հրաւիրել որ ի պատեհ ժամանակի Երեսփոխանական ժողովոյ ներկայացնէ մի այնպիսի ծրագիր որ խնդրոյն լուծումը դիւրացնէ :

Հետեւաբար, Հրէից և Քրիստոնէից միջեւ խառն ամուսնութեանց խնդիրն յետաձգուած է առժամանակեայ կերպով : Սակայն Հունգարական Նախարարութիւնը մի կողմ չէ թողած բարենորոգմանց ծրագրերն, և ընդդիմադիր կուսակցութիւնը չէ յաջողած ազատական կուսակցութեան մէջ բաժանում ձգել :

Վիեննայի մէջ վերջերս սպանեալ Պլօէխ անուն ոստիկանութեան սպային սպաննչին ո'վ լինելն ստուգուած է վերջապէս : Այս մարդ Հէրման Շթէլմաքէր անուամբ Գերմանացի կօշկակար մ'է, որ Սաքսոնիոյ պահակազօրաց գնդին մէջ տասնապետ եղած և 1881ին խոյս տուած է զինուորական ծառայութենէ, յետոյ Զուիցերիա երթալով ամուսնացած է Պէրնցի աղջկան մը հետ : Զինք ի մօտոյ ճանչցողներ կ'ըսեն թէ ամեն ժամանակ կասկածելի մարդ մ'էր, կինք կը ծեծէր և տունն ու ընտանիքը երեսի վրայ կը թողուր : Ոստիկանութիւնք գիտնալով որ ընկերվարական մ'է Շթէլմաքէր, կը հսկէր անոր վրայ : Շթէլմաքէր ընկերվարական գրքեր և թերթեր կը կրէր միշտ իւր վրայ, և տունը մնացած ժամանակ խուցին մէջ փակուելով օտար երկիրներէ ղրկուած անիշխանական թերթերու ընթերցմամբ կը պարապէր :

Դեկտեմբերի վերջերն անյայտ եղաւ Ցուրիխի մէջ, երեսի վրայ թողլով իւր կինն և երկու զաւակներն : Այնուհետեւ ո'և է տեղեկութիւն առնուած չէր, երբ անցեալ շաբթու Տրէզտի ոստիկանութիւնն իմաց տուաւ Ցուրիխի ոստիկանութեան թէ Պլօէխի սպաննիչն Շթէլման անուն անձը լինելու է, որ Ցուրիխ բնակած է : Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւն մ'ըրաւ Շթէլմաքէրի տան մէջ, ուր ստուար ծրար մը գտան ամեն տեսակ ընկերվարական հրատարակութեանց . ուշադրութեան արժանի էր Վիեննայի [illegible] անուամբ ընկերվարական թերթի մը մէկ թիւն, ուր կապոյտ գոյնով նշանակուած էր Հլիւպէք ոստիկանին սպանման մասը : Տանը մէջ գտնուեցան նաեւ սնտուկ մը լեցուն մանրուած կապարի կտորներ, որոց տակ ուժանակի ([illegible]) խոշոր փամփուշտներ կային :

Փետր. 4 թուով Վիեննայի լրագրաց ուղղուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ առեւտրական առ- [illegible]

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ 4

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԹՈՅՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԿԱԹԻԼՆԵՐԸ

Մեր գաւառի դպրոցները գտնվում էին ըստ մեծի մասին Հին-քաղաքում (Քօհնա-Շըհարում), որը հեռու էր մեր գիւղից մէկ մղոն հեռաւորութեամբ : Երկու օր չանցած այդ խօսակցութիւնից, մայրս ինձ իր հետ առնելով, տարաւ Հին-քաղաքը, յանձնեց ուստա Գրիգորին : Եւ որովհետեւ հեռաւորութեան պատճառով դժուար էր ամեն օր գնալ այնտեղ եւ վերադառնալ մեր գիւղը, դրա համար ես ամբողջ շաբաթը գնում էի դպրոցը աշխատելու, իսկ գիշերները կենում էի իմ մօրաքրոջ տանը : Կիրակի օրերը միայն գալիս էի մեր տունը, մօրս և քոյրերիս տեսնելու համար :

Թէ քաւոր Պետրոսի և թէ մօրս նախատեսութիւնը, իմ ընդունակութեան մասին դպրոցութեան արհեստի մէջ, սխալ չէր : Ես մի քանի ամիսների ընթացքում սովորեցի այնքան, ինչ որ ուրիշ աշակերտները սովորել էին տարիներով : Մայրս չափազանց ուրախ էր իմ յառաջադիմութեան համար . ոչ սակաւ ուրախանում էր և քաւոր Պետրոսը : Նա մի օր տուեց ինձ մի բանալի, ասելով .

— Այդ բանալին փորձելու համար եմ տալիս քեզ, Մուրադ . եթէ դու կը շինես դրա նման մէկը, ես կը հաւատամ, որ դու քո արհեստի մէջ բաւական առաջ ես գնացել :

Ես քննեցի բանալին, իսկոյն հասկացայ, որ դա մեր երկրի արհեստաւորների գործ չէր, այլ Ֆրանգըստանում, կամ մի այլ տեղում էր շինված, ուր արհեստը աւելի առաջ էր գնացել, քան թէ Պարսկաստանում :

— Իսկ եթէ ճիշտ դրա նմանը շինելու լինեմ, հարցրի ես բանալին լաւ զննելուց յետոյ :

— Քեզ համար կարել կը տամ մի ձեռք բոլորովին նոր հագուստ, ասաց քաւոր Պետրոսը : — Շատ ժամանակ է, որ քեզ ոչինչ չեմ ընծայել :

Հետեւեալ կիրակի օրը, երբ վերադարձայ մեր գիւղը, արդէն պատրաստ բանալին տարայ քաւոր Պետրոսի մօտ : Նա առեց ձեռքը, համեմատեց, այս կողմ շուռ տուեց, այն կողմ շուռ տուեց, յետոյ ասաց .

— Բոլորովին նման է . . .

Քաւոր Պետրոսը կատարեց իր խոստմունքը . ես հէնց նոյն օրը հագայ նրա կարել տուած նոր հագուստը :

— Մուրադ, հարցրեց նա փոքր ինչ մտածելուց յետոյ, — այդ բանալին շինելու ժամանակ դպրոցում ո՞վ տեսաւ . երեւի, վարպետդ կամ մեծ աշակերտներից մէկը քեզ ցոյց տուեց շինելու կերպը :

— Ես ոչ ոքին ցոյց չեմ տուել :

— Ի՞նչու :

— Մեր դպրոցում արգելված է աշակերտներին իրանց համար բաներ շինել, այդ պատճառով ոչ ոքին ցոյց չը տուի, թագուն շինեցի :

— Երբ որ այդպէս է, ես էլ ոչ ոքին ցոյց չեմ տայ, դու էլ ոչ ոքին ասա : Ես չեմ ուզում, որ քո վարպետը քեզ վրա բարկանայ :

Ես այն աստիճան հրապուրված էի իմ նոր հագուստի ուրախութիւնով, որ ամենեւին հասկանալ չը կարողացայ, թէ ի՞նչ խորհուրդ ունէին քաւոր Պետրոսի այդ նախազգուշութիւնները : Դիցուք թէ մեր դպրոցում աշակերտներին արգելված էր իրանց համար իրեղէններ շինել, դիցուք թէ իմ վարպետը հասկանար, թէ ես մի բանալի եմ շինել, ի՞նչ պիտի անէր նա, — շատ-շատ ականջներիցս փոքր ինչ ձիգ կը տար և դրանով կը վերջանար պատիժը :

Բայց ես զարմացայ, երբ քաւոր Պետրոսը պատուիրեց, որ իմ մօրն էլ չը յայտնեմ, թէ նրա համար մի բանալի եմ շինել : Ի՞նչու չի պիտի յայտնէի . մայրս աւելի կուրախանար . դրա մէջ ի՞նչ ծածկելու մի բան կար :

Բայց ես քաւոր Պետրոսին սրբի նման պաշտում էի : Երեւի, մտածում էի, այնպէս աւելի լաւ կը լինի . նա ինձանից թէ խելքով և թէ հասակով աւելի մեծ է, բաների կարգը ինձանից աւելի լաւ է իմանում :

Անցան մի քանի ամիսներ, անցաւ մի տարի : Ես բոլորովին մոռացայ բանալիի գոյութեան մասին : Քաւոր Պետրոսի ընծայած հագուստը մաշվեցաւ, ես դարձեալ նոր հագուստներ ու ընծաներ ստացայ նրանից : Նա ինձ որդու պէս սիրում էր, եւ ամեն անգամ, երբ տեսնում էր իմ շինած բաներից մի գեղեցիկ գործ, իմ առաջադիմութիւնը առանց վարձատրութեան չէր թողնում : Մայրս ուրախանում էր, երբ ես օրըստօրէ գրաւում էի մեր բարերարի համակրութիւնը և նրան սիրելի էի դառնում :

Ամբողջ չո'րս տարի ես աշխատում էի իբրեւ աշակերտ . վարպետս ինձ միայն հացի փող էր տալիս, բայց երբ տեսաւ իմ աշխատանքն ու իմ շնորհքը, այն ժամանակ ռոճիկ նշանակեց : Ռոճիկը ստանում էի իւրաքանչիւր ամսի սկզբում, ամեն անգամ երկու ոսկի : Երբ առաջին անգամ ստացայ երկու ոսկին, իսկոյն շտապեցի մօրս մօտ, տուեցի նրան իմ քրտինքի առաջին պտուղը :

Մայրս ուրախութեան արտասուքը աչքերում գրկեց ինձ, և համբուրելով ասաց .

— Տեսնո՞ւմ ես . զաւակս, որ երկաթի ու ածուխի փոշիներից փայլուն ոսկիներ դուրս կը գան, — տեսնո՞ւմ ես, թէ ո՛րքան քաղցր է արդար աշխատութեան պտուղը :

Ես իսկոյն յիշեցի, որ այդ մի և նոյն խօսքերը նա ասաց ինձ չորս տարի առաջ, երբ առաջին անգամ աշխատում էր համոզել ինձ, որ արհեստ սովորեմ : Իսկ այժմ միայն հասկացայ, որ ճշմարիտ էին նրա խօսքերը, — իրաւ որ, քա'ղցր էր, շա'տ քաղցր, արդար աշխատանքի պտուղը :

Ես այնպէս սիրով կպած էի իմ արհեստին, որ այլ եւս ուրիշ բանի վրա չէի մտածում : Ես այնուհետեւ հօրեղբօրս տունը չէի գնում, և այնքան զզվում էի նրա ընտանիքից, որքան մայրս : Մենք այժմ կարօտութիւն չունէինք հօրեղբօրս օգնութեանը : Վարպետս հետզհետէ իմ վարձը աւելացնում էր, ես այնքան էի ստանում, որ բաւական էր մօրըս և քոյրերիս համեստ ապրուստի համար :

Վարպետս զարմանալի ընդունակութիւն ունէր իր աշակերտներին խրախուսելու, նրանց եռանդը բորբոքելու և նրանց միշտ թարմ աշխուժութեան մէջ պահելու համար : Նա չափազանց լաւ մարդ էր, ինձ որդու նման սիրում էր և միշտ բարի խրատներ էր տալիս : Նա խոստանում էր, որ եթէ մի քանի տարի ևս կը շարունակեմ գործել նրա արհեստանոցում, և բոլորովին կը կատարելագործվեմ, այն ժամանակ կօգնէ ինձ, միջոցներ կը տայ, որ ինձ համար սեպհական արհեստանոց բաց անեմ : Ես բոլորովին հաւատում էի, որ նա կը կատարէ իր խոստմունքը, այդ պատճառով աւելի եռանդով էի աշխատում : Նա այնքան բարի և ճշմարիտ մարդ էր, որ երբեք չէր խաբի : Ես արդէն մի քանի օրինակներ էի տեսել, թէ որպէս իր աշակերտներին բախտաւորացրել էր նա :

ՐԱՖՖԻ

(Շարունակելի)

կութիւնը ծածկալ ցնցոտի մը վրան [illegible] — գաղափն հողմացուցն էր : Աւանդ այլ [illegible] — ուածել սկսայ : Այս անակնկալ ծեծը [illegible] — Որովհետեւ բաւական ժամանակ ան- [illegible] — ջոյ նշմարեցի [illegible] ինչ ընդհանուր [illegible] — [illegible] ղութիւնք) :

ժամանակեայ դաշնագիր մը՝ մէկ տարի պայմանաւ, կնքուած է ընդ մէջ Ֆրանսայի և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանական կառավարութիւնը 1884-85 տարւոյ ելմտացոյցին ծովային սպառազինութեան բաժնին վրայ 18 միլիոն մարքի յաւելում մը պիտի խնդրէ Երեսփոխանաց ժողովէն։ Ծովային նախարարն այս մասին իւր պատրաստած յիշատակագրոյն մէջ կ'ըսէ թէ՝ «այս գումար «պիտի յատկացուի պաշտօնէից, նաւային շինութեանց և ռազմամթերաց «յաւելման։ 1873 տարւոյ յատակագծին համեմատ, ոչ միայն ծովամարտ «նաւակներուն թիւը պէտք է յաւելուլ, այլ նաև մեծ զրահաւորները»։

Սոյն տեղեկագրոյ մէջ նշանակեալ նաւային շինութեանց յատկանալի ծախուց ընդհանուր գումարն է 140 միլիոն մարք։

Գերմանական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Պալթիկ ծովու և Հիւսիսային ծովու միջեւ բացուելիք ջրանցին աշխատութիւնները պիտի սկսին ի մօտոյ։ Այս ջրանցին երկայնութիւնը պիտի լինի 97 քիլօմէտր, խորութիւնք 9 մէտր, և լայնութիւնն 100 մէտր։ Այս ջրանցքէն պիտի կըրնան անցնիլ ամենէն մեծ նաւերն իսկ։

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտրայի նշանաւոր դրամատուներէն մին՝ Բ. Վ. Թօմա Սըն և Ընկ, որ հարիւր տարիէ ի վեր հաստատեալ տուն մ'էր և ընդարձակ յարաբերութիւններ ունէր ամեն կողմ, անցեալ շաբաթ սնանկացաւ քան միլիոն ֆրանքի բացով մը։ Այս գումարին մէջէն փոքր մաս մը՝ 950,000 ֆրանք միայն՝ կը պարտի Լոնտրայի Պօրսային, իսկ մնացեալը՝ զանազան սեղանատանց և անհատներու։

Մեծ քանակութեամբ արժեթղթեր որք ի պահեստ դրուած էին, գողցուած են։ Գլխաւորաբար դրամատան նախկին ընկերներէն միոյն այլ իւր 5 միլիոն ֆրանքի հարստութիւնը կորուսած է, և նոյն պատճառաւ Աւստրալիոյ պետական պանքան 3 միլիոն ֆրանք, նոյնպէս Ապահովագրական ընկերութիւնք և այլք մեծամեծ վնասներ կրած են։

Այս բազմամեայ դրամական հաստատութեան սնանկութիւնը՝ մանաւանդ գողութեան պարագայներով համդերձ՝ շատ տխուր տպաւորութիւն մ'ըրած է Լոնտրայի հրապարակին վրայ։ Դրամատան ընկերներէն գլխաւորը՝ Պ. Պլէքուէյ՝ փախեր է։

Նոյնպէս Նի- Եօրք Մըբ-ֆօրտիլէր անուն հանքածուխի և երկաթի ընկերութիւնք սնանկացեր է 5 միլիոն ֆրանքէն աւելի բացով մը։

Թայմս լրագրոյ Լոնտրայի թղթակիցը կը գրէ թէ Ֆրանսայի արմատական երեսփոխան հանրապետական Պ. Քլէմանսոյ հաղորդակցութիւն հաստատեր է Անգլիոյ Խորհրդարանի անդամոց երկուքին հետ, Պ. Պ. Պըրթ և Պրոտհըրստ, որք գործաւորաց դասուն գլխաւոր ներկայացուցիչն են Խորհրդարանին մէջ։ Կ'երեւի նաև թէ, կ'ըսէ թղթակիցը, Պ. Քլէմանսոյ մտադիր է ճամբորդութիւն մ'ընել յԱնգլիա, ուղղակի կերպով ուսումնասիրելու համար այն զանազան ընկերութիւններն որք Լոնտրայի մէջ հաստատուած են գործաւորաց դասուն օգնելու նպատակաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Ռուսական դեսպանատան խորհրդական Պ. Օնուի ձեռօք Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հաղորդեալ կաթողիկոսական ընտրութեան հրաւիրագիրք 44 հատ են. մին ուղղեալ յանուն «Նորին բարձր Սրբազնութեան Պատրիարքին Հայոց Կոստանդնուպոլսոյ», և մնացեալ 43ը ուղղեալք յանուն «Գեր. Առաջնորդին Հայոց» այս անուն վիճակի։

Վիճակներու թիւը և կարգը և անունները կը պատասխանեն ճշդիւ այն ցուցակին որ հաղորդուած է Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան կողմանէ Հոգելոյս Մատթէոս Ս. Կաթողիկոսի ընտրութենէ յառաջ և կրկնուած է Հոգելոյս Գէորգ Դ. կաթողիկոսի ընտրութեան առթիւ։ Միայն հին ցուցակը 45 վիճակ ունէր, Կարսն ալ ի միասին, որ այժմ Ռուսական Կայսրութեան անցած լինելով, այս անգամ 44 հրաւիրագիրք եկած են, հետեւեալ վիճակաց անուններուն.

1. Կոստանդնուպոլիս
2. Թէքիրտաղ
3. Ադրիանուպոլիս
4. Վառնա
5. Մոլտօ-Վալաքիա
6. Տրապիզոն
7. Ճանիկ
8. Շապին Գարահիսար
9. Թանղարա և Ածպտեր
10. Ամասիա և Մարսուան
11. Եւդոկիա (Թօգաթ)
12. Սեբաստիա
13. Կարին
14. Վան
15. Լիմ և Կտուց անապատք
16. Բաղեշ
17. Պայազիտ
18. Մուշ
19. Ղղի
20. Բաղէշ
21. Դերջան
22. Բաբերդ
23. Երզնկա
24. Ջնքուշ
25. Բալու
26. Զարանճաք
27. Խարբերդ
28. Խուլէվանք և Չմշկածագ
29. Արաբկիր
30. Ակն
31. Քէմախ
32. Արղնի
33. Կեսարիա
34. Տիգրանակերտ
35. Քրդստան (Սղերդ)
36. Եդեսիա (Ուրֆա)
37. Պաղտատ
38. Գաղատիա
39. Զմիւռնիա
40. Եգիպտոս
41. Պանտըրմա
42. Կուտինա (Քէօթահիա)
43. Պրուսա
44. Նիկոմիդիա (Իզնիմիտ)

Կաթողիկոսական Յանձնաժողովը իւր վերջի նիստին մէջ, վիճակներու 45 թիւը ամբողջ պահելու համար, Կարսի վիճակին տեղ Պիլէճիքը դրած է, որ թէպէտ հին ցուցակին մէջ չկայ, սակայն հանդուցեալ կաթողիկոսն Պիլէճիքի վրայ ձեռնադրեց Գեր. Շիշմանեան Ղևոնդ եպիսկոպոսը։

Հին ցուցակին նկատմամբ կը յաւելումք հետեւեալ խորհրդածութիւններն ալ։

Ամասիա և Մարսուան երկու տարբեր վիճակներ են, որք մատակարարութեան համար միայն միացած են. ինչպէս միացած է այսօր Թանղարայի վիճակն ալ Շապին Գարահիսարի հետ։

Լիմ և Կտուց երկու տարբեր վիճակներ են եղած միշտ, և թէպէտ ցուցակին յօրինուած տեղեն նոյն Վանահօր ձեռք գտնուեր են. սակայն այսօր ալ երկու իրարմէ անկախ վիճակներ են, և երկու վանահարց եպիսկոպոսաց ձեռք կը գտնուին։

Կինն ու Քասիմ ամանի Պատրիարքութեան վերջին տրամադրութիւններով, յատուկ վիճակներ եղան, և անկախ առաջնորդներ ունեցան։

Աղճավալու Աքանչելագործ Ս. Նշան, Արճիշու Մեծոփայ Ս. Աստուածածին, Աղբակու Ս. Բարթողիմէոս, Խնուսայ Ս. Կարապետ, և Պուլանըքայ Ս. Դանիէլ վանքերը ի սկզբանէ անտի իրենց հովուութեան վիճակ և թեմական բազմաւոր գիւղեր ունեցած լինելով, և իրենց վանահայրերն ալ խիստ վիճակաւոր լինելով, զարմանալի թէ ինչու ժամանակին վիճակաց կարգը չեն գրուած, երբ Թանղարայի Ս. Գէորգ, Արղնոյ Բարձրահայեաց Ս. Աստուածածին, Լիմոյ Ս. Գէորգ, Կտուցայ Ս. Կարապետ, Խուլէի Ս. Գէորգ, Բասենոյ Ս. Աստուածածին և Չընքուշայ Սիրահայեաց Ս. Աստուածածին վանքերը, վիճակաւոր լինելնուն համար, իբր մի մի յատուկ վիճակ նշանակուած են։

Ոմանք կը զարմանան երբ վիճակաց կարգին մէջ կը տեսնեն այնպիսի անուններ, որք այժմ թեմականաց տասնաւոր թիւ մը չունին։ Բայց պէտք է գիտնալ թէ վիճակի մը գոյութիւնը սոսկ հաւատացելոց թուոյն վրայ հաստատուած չէ, այլ բուն հիմը նախկին և աւանդական բաժանումն է, որ շատ տեղ անեղծ պահուած է։ Այդ պատճառաւ մանր վիճակները կը գտնուին մեր նախնի եպիսկոպոսարանաց շարունակութեան երկիրներուն մէջ, իսկ գաղթականութեանց երկիրներու մէջ վիճակները քիչ են, և թեմականք աւելի բազմաւոր, և այդ կը հաստատուի եթէ ի նկատի առնումք Կոստանդնուպոլսոյ, Նիկոմիդիոյ, Տփղիսու, Բեսարաբիոյ և այլ և այլ վիճակներու թեմականաց բազմութիւնը։

Երուսաղէմի, Կիլիկիոյ և Աղթամարայ վիճակային բաժանմանց վրայ, ուրիշ անգամ։ — Մ.

Կաթողիկոսական Յանձնաժողովը երէկ նիստ ունեցաւ ի տան Էսաեանց ի Բերա, Նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, և ատենապետութեամբ փոխ. Սէրվիչէն էֆէնտիի. Ներկայ էին Գեր. Սիմէօն, Խորէն և Մատթէոս Եպիսկոպոսներ, Տ. Մկրեան և Նուրեան էֆէնտի։

Ժողովը ժամը 5էն մինչեւ 11 տեւեց և վիճաբանութիւնք երկարեցան Սինոդական հրաւիրագրին, և Ռուսական դեսպանատան խորհրդականին բերանացի յայտարարութեանց վրայ։ Յանձնաժողովն՝ իւր վիճաբանութիւնները աւարտած չլինելով, պարտաւորեալ է ուրիշ նիստեր ալ գումարել և կարեւոր անձանց հետ բանակցութիւն ունենալ, և մինչեւ որ եզրակացութեան մը յանգի՝ իւր գործողութիւնները չհրատարակել։

Անշուշտ տակաւին մոռցուած չէ՝ Ազգային Ժողովոյ վերջին նիստին մէջ Քաղաքական Ժողովոյ ատենապետ Մագաքեան Սիմոն պէյի կարդացած մէկ հեռագիրն, որ Ատանայի Միութիւն Ս. Ոխտոյ անուն ընկերութեան կողմանէ ուղղեալ, և ծանուցեալ էր թէ տեղական կառավարութիւնը Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսի գրգռութեամբ կաքսորէ Ընկերութեան անդամները։

Ահա այս հեռագրոյն վրայ, Պատրիարքանը Ատանայի կառավարչութենէն Ալէթին փաշայէն հեռագրով խնդրած լինելով, որ բարեհաճի անդորրել ժողովուրդն և կարեւորութիւն չտալ գրգռութեանց, երէկ ուշ ատեն նորին վսեմութեան կողմանէ հեռագրով պատասխան հասաւ ի Պատրիարքարան, ուր ծանուցուած է, թէ բոլորովին երեւակայական է Ընկերութեան անդամոց աքսորուելու լուրը։

Հետեւաբար կկարծուի, թէ երբ տեղական կառավարութիւնը յիշեալ Ընկերութեան կանոնագիրն ու նպատակը քննելու ձեռնարկեր է, Ընկերութեան անդամք յուզուելով և կասկածելով կամ զրոյց ենելով թէ պիտի աքսորուին, աճապարեր են ծանուցեալ հեռագիրն ուղղել ի Պատրիարքարան։

Ազգային Վարչութեան Քաղաքական Ժողովն՝ որ վերջին երկու նիստերն Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ ըրաւ, այսօր դարձեալ Պատրիարքարանի մէջ կգումարի։

Տնտեսական խորհուրդն ուզելով բարւոքել Կեդրոնական մատակարար. կայ անձուկ վիճակն, և Պատրիարքարանի պաշտօնէից թոշակներն ամենէ ամիս անյապաղ վճարել, իբրեւ բանաւոր միջոց խորհեր է արձակել քանի մը պաշտօնեաներ, և մնացեալ պաշտօնէից ամսաթոշակներն զեղջել 100էն 5-10։

Կըսեն, թէ Տնտեսական խորհուրդն ի մօտոյ Քաղաքական ժողովոյ պիտի առաջարկէ իւր այս խորհուրդն։

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդիրը քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովն ի նիստ հրաւիրուած է այսօր ի Պատրիարքարան։

Մանուկեան գերդաստանը գեղեցիկ օրինակ մը կուտայ իւր ազնիւ զգացմանց։

Մեծ. Բարսեղ էֆ. Ս. Մանուկեանի հարսանիքը պիտի կատարուի առաջիկայ կիւրակէ 5 փետր. Գատը գիւղ, պարզ և վայելուչ կերպով, և փոխանակ հարսանեկան աւելորդ ծախուց ութսուն օսմանեան ոսկւոյ գումար մը նուիրած է փեսայացուն Ազգ. Ս. Փրկչի Հիւանդանոցին, պար գեւաւոր արժեթղթեր գնանալու և պատսպարելոց ալ ճաշ մը տալու համար։

Օրինակելի է Մանուկեան գերդաստանի այս վարմունքը։

Տփղիսի Մեղու Հայաստանի լրագրէն.

«Ամսոյս 8ին, կիւրակի, տեղի ունեցաւ հանգուցեալ իշխան Յովսէփ Բարսեղեան Երկայնաբազուկ, Արղութեանցի յուղարկաւորութիւնը։ Հանգուցեալն իւր 78ամեայ հասակում կնքեց իւր մահկանացուն, անմահացրեց իւր յիշատակը Ներսիսեան դպրոցի բարերարների շարքում, նուիրելով յօգուտ նորա իւր սեպհական տունը, Սերգիեւսկի փողոցում։ Հանգուցեալն կտակել է բաց ի իւր ազգականներից և այլ բարեպաշտական նպատակների համար գումարներ, որոնց մանրամասնութիւնքը դեռ յայտնի չեն մեզ։ Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձուք, ուսուցիչք և աշակերտք իրանց ներկայութեամբ յարգեցին հանգուցելոյ յիշատակը։ Սրբազան առաջնորդն էր պատարագիչ և մխիթարական դամբանական խօսեցաւ, բնաբան առնելով Եղիշէի «Մահ ոչ իմացեալ մահ է, մահ իմացեալ անմահութիւն է» խօսքերը։ Սրբազան առաջնորդը բացատրեց, որ հանգուցեալը, Արղութեանց երեւելի ցեղի շառաւիղը, չէ մեռած, այլ նա կենդանի է թէ՛ իւր ցեղի և թէ՛ հասարակութեան համար միշտ, իւր հոգեւոր զաւակներով, իւր բարեգործութեանց պտուղներով։ Վերջացրեց իւր խօսքը մաղթելով երկնից արքայութիւն հանգուցելոյն և մխիթարութիւն սգաւորաց համար։ Հանգուցեալը թաղվեցաւ Վերայի հայոց գերեզմանատանը, մինչդեռ աւելի յարմար էր Վանքի բակում, Յ. Էֆէնդեանցի մօտ թաղել նրան։»

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԹԱՂԱԿԱՆԱՑ

Թաղիս Թաղական Խորհրդոյ քառամեայ պաշտօնավարութեան շրջանն լրացած լինելով, ըստ որոշման Ազգ. Պատկ. Վարչութեան մեր նախագահութեան ներքեւ ընտրողական ժողով կազմուած և Նոր խորհրդոյ ընտրութեան նախնական գործողութեանց ձեռնարկուած է։

Ուստի Ղալաթարնակ ազգայնոց կը ծանուցուի որ այս օրէն սկսեալ մինչեւ հինգշաբթի օր (փետր. 9), փութան գալ ի խորհրդարան եկեղեցւոյս և իրենց Ազգ. Կեդր. տուրք բաժինն ստորագրել, որպէս զի սահմանադրապէս ընտրող և ընտրելի ըլլալու իրաւունք ստանալով կարող ըլլան կատարուելիք քուէարկութեան մասնակցիլ։

Նախագահ
Ընտրողական ժողովոյ
Յ. Վ. Այվազեան

Ղալաթիա 30 Յունուար 1884

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

Վառնա 10 փետրուար 1884

Զարմանօք տեսանք ձեր թիւ 19 թերթին մէջ պատկ. Կեդրոնական Վարչութեան ի մասին Վառնայի խնդրոյն տըւած որոշումն՝ որոշում որմէ ակներեւ կը տեսնուի թէ Քաղաքական ժողովը առատ կը կրէ տեղւոյս ազգայնոց կամքը թերեւս խաբեալ իւր Պատուիրակին սատայօղ տեղեկութիւններէ։

Չէ փոյթ սակայն, ժողովուրդը հաւատ ունի իւր իրաւանց վրայ, և իւր պաշտպանութեան յատակագիծ ծրագրեալ և Կեդրոնական Վարչութեան ներկայացեալ է, դեկտեմբեր 23 Թուականին տեղի ունեցած գումարման որոշմամբ։

Թո՛ղ ուրեմն պատկառելի Քաղ. ժողովը յողնութիւն չառնու բողոքարկուաց օրինաւորութեան հրաւէր կարդալու. բողոքարկու ազգայինք կը յարգեն իրենց իշխանութեանց կողմանէ եղած միւռները երբ օրինաւոր են. բայց սորուկ գերիներն են միայն որ կրաւորականապէս կը հնազանդին։

Թո՛ղ յաղթանակէ Սրխոտակէս Սրբազան գիւղացին ստախօսութեանց, թո՛ղ յուսայ որ իւր պաշտպանած քաջագործներն զինք օր մը յաթոռ առաջնորդութեան Պուլղարիոյ կարող են բարձրացընել. պատիր յոյս որոյ անմարմին ստուեր մ'ըլլալը ժամանակը պիտի յայտնէ Նորին Սրբազնութեան։

Որ ունիցի ականջս լսելոյ լուիցէ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Միւթէմայիզի աստիճան տրուեցաւ՝ Պոլսոյ քաղաքապետութեան ժողովոյ անդամ Հաճի Բեամիլ էֆէնտիի։

—

Մշոյ կառավարիչ Թօսուն փաշա մեռեր է։

—

Դեսպանատանց գլխաւոր թարգմանք երէկ Բ Դուռը երթալով արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Տատեան էֆէնտիի հետ տեսակցեցան։

—

Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Տատեան էֆէնտի՝ առջի օրը գերմանական ու աւստրիական դեսպանատուններն գացեր է ի տեսակցութիւն։

—

Օգոստ. Սուլթանին գլխաւոր թիկնապահ Նամըգ փաշա, ինչպէս նաև Խայրէտտին փաշա թեթեւ հիւանդութեան մը ենթակայ եղած են։

—

Արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշա՝ հակառակ լրագրաց ոմանց գրածին, տակաւին բոլորովին ապաքինած չէ և հետեւաբար բացակայ կը գտնուի իւր պաշտօնատեղէն։

—

Ոստիկանութեան նոր նախարար Բեամիլ պէյ եղբայրն է Բերայի կառավարիչ և ոստիկանապետ Արիֆ պէյի։ Բեամիլ պէյ, թէպէտ տակաւին երիտասարդ, զանազան առիթներով կարողութեան փորձեր տուած է, մանաւանդ երբ Շէյխ Ուպէյտուլլահի քով ղրկուեցաւ զայն Կ. Պոլիս բերելու, և ապա Շէյխին հետ Մէքքէ գնաց։

—

Վիէննայէն կը ծանուցուի թէ փետր. 4ին Օսմ. դեսպան Սաատուլլահ փաշա հանդիսաւոր կերպիւ ընդունուեր է Ֆրանձ Եօզէֆ կայսեր և կայսրուհւոյն կողմէ, և նոյն երեկոյ ներկայ գտնուեր է Արքունեաց պարահանդէսին։

—

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

7

ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆ — (ՄԱԻՍ)

Շիտակը խօսելով՝ սերման չափը ճշդիւ սահմանելը կարելի չէ. զի բացի սերմանելու եղանակէն, որ աւելի կամ պակաս սերմ կ'ուզէն, (ինչպէս ցրիւ ցանուածն աւելի, ի տող ցանուածն անկէ պակաս,) նաև կարճահասակ և բարձրաբուն տեսակաց հունտք հաւասար չլինար ըլլալ. կարճահասակ տեսակը աւելի սերմ կ'ուզէ, հասարակ տեսակը անկէ նուազ, Ամերիկայի բարձրաբուն տեսակը այլ նուազ. այս բանս կը կախուի տունկերու պահանջած հեռաւորութենէն։ Ինչպէս տողերը չի տակ գծի վրայ բունք հարկաւոր է հետեւորդ գործողութեանց դիւրութեանը համար, այսպէս տունկերու իրարմէ ունեցած հեռաւորութիւնը ոչ նուազ կարեւոր։ Մեր երկրի հասարակ տեսակ մորացորենի համար 50 մեդրամաս՝ այսինքն տունկ տունկէն 50 հարիւրորդ մեդրի հեռի կենալը յոյժ չափաւոր հեռաւորութիւն է. նոյնպէս և տողերն ալ իրարմէ 50 մեդրամաս հեռի. բայց Ամերիկայի տեսակ կոչուած բարձրատունկ մորացորենի համար այդչափ հեռաւորութիւն չբաւեր. վասն զի նա աւելի աճուն՝ բարձրահասակ՝ և լայնածաւալ տերեւներով, թէ՛ երկիրը աւելի կը տկարացունեն, թէ՛ լոյսն կը խափանեն, և թէ՛ օդին արձակ խաղացմունքը կ'արգելուն. պարագայք՝ որ այնչափ կարեւոր են բուսոց քաջաբերութեան. անոր համար աւելի հեռի դրուելու են սերմունք, և 45-46 հազար տունկ առ մի հեկտար։

Ի տող սերմանելու համար սերմնադիր գործին շատ աւելի գործ կը տեսնէ, և այն ալ յոյժ կանոնաւոր ու կատարեալ։ —Սերմնադիր գործին հունտք չնետեր, հապա մեր ուզած տեղէն ճամբայ կը բանայ, խոր՝ որչափ պէտք է, հունտը կը դնէ՝ քանի հատով պէտք է, և այնպէս ճիշդ ու կատարեալ կերպով գործ կը հանէ, որ անկէ աւելին փափաքիլ աւելորդ է։ Ասոնցմէ զատ սերմերն ալ իրարմէ միշտ միօրինակ հեռի, և գծերն ամենազուգահեռական. և գերագոյն եւս առաւելութիւնն այն է, որ մէկ օրուան մէջ ձեռքով ցանածէն քառապատիկ աւելի գործ կը հանէ։

Մորացորենի սերմանիքը ոչ շատ խոր և ոչ թեթեւակի ծածկուելու է. ճիշդ չափն է որ 5 մեդրամաս խորութիւն ունենայ։ Պէտք չէ կարծել որ խոր ծածկուելով արմատներն ալ ի խոր կերթան։ Կուզե՞ս որ արմատք ի խոր մխին ու անով երաշտէ պահպանուին, ինչպէս ի վեր անդր յիշեցի, ապա խորշէկ դիր, որպէս զի արմատք ի խոր հրաւիրին ու անջրութենէ ազատ պանին. —Մշակը շրջահայեաց ըլլալու է. անջրութենէ փախչիմ ըսելով, ջրոյ վտանգին մէջ իյնալու չէ. երբ երկիրը ցածանիստ է, սերմը խոր դնելը վտանգաւոր։ Ամեն պարագայ և դէմ ընդ դէմ կարելի պատահարք, իւր աչքին դիմացը միշտ ներկայ գտնուելու են, որպէս զի իւր արտօրէն ըստ այնմ կարենայ հասողութեամբ տնօրինել։

Իսկ վարսամով կամ բրիչով մորացորեան սերմանել պարտիզպանի գործ է, ոչ երկրագործ մշակի։ Վարսամ կ'ըսուի երկաթէ կամ կարծր փայտէ սրածայր ցից. որով պարտիզպանք պատրաստած երկրի վրայ հինգ մատ խորութեամբ ծակեր կը բանայ՝ իբր տասն մեդրամաս իրարմէ հեռի և ամեն մէկ ծակին մէջ ձեռքով մի մի մորահատ ձգելով, կը ծածկէ բերնէն վար զարկած հողով։ Եթէ երկրի հողը պինդ է, մէկ կանացի գիւղական 45 ժամու մէջ կըրնայ մի հեկտար երկիր այս կերպով սերմանել. իսկ եթէ թեթեւահող է, նոյնչափ երկիրք ա՛լ քիչ ժամանակի մէջ։

Ուր երկրի հողը փափուկ է, և աղքատիկ մշակք բաւական ազբ ի ձեռին չունի, յայնժամ բրիչով կը սերմանի մորացորեան։ Բրիչի մէկ զարնուածքով հողն ի դուրս կը թափէ մի մշակ. և ուրիշ մշակ երկու ափկից հողախառն հին աղբ կը ձգէ փոսակին մէջ, և անոր վրայ ալ երեք կամ չորս մորահատ. և դուրս թափուած հողէն կտոր մը անոր վրայ ածելով կը ծածկէ։ Այս ծակերն ունենալու են 30 մեդրամաս հեռաւորութիւն, ուղիղ գծի վրայ կարգած, և դարձեալ գծերն ալ իրարմէ 30 մեդրամաս հեռի։

ՍԵՐՄԱՆԵԼԷ ԵՏՔԸ ՄԻՆՉ Ի ԺՈՂՈՎԵԼՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿ ԸՆԵԼՈՒ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Մորացորեանը սերմանելէն ետքը եթէ օդերը լաւ ու հանդարտ երթան՝ մանաւանդ կտոր մի ալ խոնաւ, 10-12 օրի մէջ ունդերք կը ծըլին ու հողէ դուրս կ'երեւի մի սրածայր ու լոյն տերեւ առաջնեկ։ Բայց եթէ դեռ գետնէ դուրս չելած յորդ անձրեւ վերայ հասնի ու հողը կոխէ. ասոր վրայ ալ ջերմ արեւ շողայ կամ չորացուցիչ հով փչելով գետնին երեսը պնդանայ, թէպէտ և հունտերը գետնի տակ ծլած ըլլան, չեն կրնար պնդացած երեսը բանալ ու դուրս ելլել. հապա հոն արգիլեալ կը մնան, կ'ոլորին, և վերջ վերջը կը փտին. այսպիսի դիպուածի մէջ կարօտին նորա կա՛մ նոր անձրեւի, որպէս զի հողը կակղելով դուրս կարենան ելլել, և կա՛մ մշակի պատրաստ օգնականութեան, որ զիրենք տագնապէն ազատէ։

Այսպիսի պարագայի մէջ աչալուրջ մշակը պատրաստ կենալու է. եթէ անհոգանայ ու տարտամի, կը վտանգէ ամբողջ սերմունքը. անոր համար պէտք է փութայ՝ արտին չորցած ու պնդացած երեսը փշոտ կամ կեռաւոր գլանով փշրել՝ թէ որ գետնին երեսը հարթհաւասար է. իսկ եթէ չէ, ձեռքի սանտրով կամ բրիչով։ —Այս դիպուածիս մէջ դիտելու կէտն այն է որ, հողը փշրելու ատեն բուսոց առաջնեկ փշածայր տերեւը չբթանայ. ապա թէ ոչ, չեն կրնար նորա հողէ դուրս ելլել. ուստի փշաւոր գլանք ոչ եթէ արագութեամբ ի քարշ անցունելու է արտին երեսը չփիլ տալով, հապա այնպէս հանդարտօրէն ու թեթեւակի որ փուշերն զգետին ծածկելով կոտրտեն։ Նմանապէս ձեռքի սանտրն ու բրիչն ալ նոյն զգուշութեամբ՝ գետնին երեսը կոտրտելու են։ Եթէ այս գործողութիւնը ի պատշաճ ժամու և պատշաճապէս կատարի, սերմանեաց մեկ մասը կ'ազատի. —Այս ըսածս կաւային երկիրներու համար է, որոց երեսը անձրեւակոխէ կը պնդանայ. իսկ թեթեւ ու աւազոտ հողերը երբեք հարկաւորութիւն չունին այս գործողութեան, զի պընդանալ չգիտեն։

Սերմունքը բուսնելէ ետքը կը տեսնուի երբեմն արտին վրայ նոսր մնացած կտորներ, ուր հունտերը ելած չեն. այս դատարկները լեցունելու համար պէտք է որ մշակը ձեռքի բրիչով այն տեղերուն հողը կակղելէ ետքը նոր հունտ դնէ, բայց կանխահաս յիմօրեայ տեսակներէն, որպէս զի առջի սերմանածներուն հետ մերձեղ հասունութեան գան։ Իսկ եթէ դատարկ մնացած կտորները մեծ մեծ հատուածներ են, և կամ արտը ընդհանրապէս գէշ ելած է, և դեռ սերմանելու ժամանակը անցած չէ, աղէկ կըլլայ երկրին նոր վաստակ մը տալ ու նորէն սերմանել։ Իսկ եթէ ժամանակը անցած է, և մորացորենով դարմանելու անգամ, յայնժամ աղէկ կըլլայ սերման ցեղը փոխել և ուշ հասնող տեսակ բոյսերէ մէկը սերմանել, որպիսի են լուբիա (պէօկրիւճէ) տաճիկ ցորեան (սարրաղէն) աւելխոտ եւն։

(Շարունակելի)

Երէկուան Փօր տը Պօօֆօլի մէջ կը կարդանք .

«Քանի մ'օրէ ի վեր մայրաքաղաքիս մէջ զրոյց կար թէ Պահրի փաշա պիտի արձակուի . այս զրոյց անհիմն է ։ Բերայի Նախորդ ոստիկանապետն այս պահուս բանտարկեալ է դատական Նախարարին համագրատեան սենեկին մէջ ։ Կը լսենք թէ Պետական խորհրդոյ ամբաստանիչ ատեանը կատարելապէս հաւաներ է եղեռնադատ ատենին ամբաստանիչ ատենին եզրակացութեանց » ։

—

Օգոստ. Սուլթանը յատկապէս պալատական մը ղրկելով Պէշիկթաշ Եալինէլի կուսակալ հանգուցեալ Գասըմ փաշայի ապարանքը՝ բարեհաճեր է մխիթարել նորա ընտանիքը ։

—

Պաշտօնական կուսակալութիւններքին գործոց նախարարութեան հաղորդած է Մինթէֆիքի կառավարչէն ընդունած հետեւեալ ծանօթութիւնը։

«Չորս օր շարունակ գիշեր ու ցերեկ տեղացած տարօրինակ յորդառատ անձրեւոց ուժգնութենէն՝ իբր 300 տուն բոլորովին հիմնայատակ եղան, կառավարութեան պաշտօնատան պատերն ու ոստիկանութեան սենեակները փլան, երեք անձինք զոհ գացին, և փողոցներն ողողեցան խանգարեցան ։»

—

Լէօբէյէօ կը ծանուցանէ թէ Կրետէ կղզւոյն մէջ Սֆաքիա կոչուած տեղը խռովութիւնք տեղի ունեցած են, և զսպելու հրաման տրուած է ։

—

Վէյթէնտորֆ պէյի, Քահլէր փաշայի և Ջիպալտ էֆէնտիի առողջական վիճակը քիչ մը բարւոքած է, թէպէտ այս երեք Գերմանացի պաշտօնատարք գերմանական հիւանդանոցին մէջ կը խնամուին միշտ ։

—

Մէսսէօ Օրիանթալ երէկուան Թուոյն մէջ կը կարդանք .

«Մայրաքաղաքիս դեսպանատանց միոյն եկած հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ Սուաքիմ ապստամբք նորէն փոքր փորձեր են յարձակմամբ առնելու զՍուաքիմ, բայց մեծ կորուստներ կրելով յետս մղուեր են ։ Թշնամին Սուաքիմի շուրջը կը դեգերի միշտ, և թոյլ չտար որ բերդին մէջ մտնէ 2,000 զօրաց խումբ մը, որ Սուաքիմի պահապան զօրաց հետ պիտի միանայ ։

«Միեւնոյն աղբիւրէ առնուած տեղեկութեանց նայելով, տէրութեանց հիւպատոսներն Հուէթ ծովակալէն խնդրեր են Սուաքիմի նաւահանգիստը ղրկել երկու պատերազմական նաւեր ժողովրդեան պաշտպանութեան համար ։ Անգլիացի ծովակալն, իւր կառավարութենէն հրահանգներ խնդրած ըլլալով, հիւպատոսներուն խնդրանաց համեմատ շարժելու և Սուաքիմի նաւահանգիստն երկու մարտանաւեր մտցնելու հրաման ստացած է ։ Ծովակալին հրաման տրուած է նաեւ բնակարան պատրաստել տասն հազար զօրաց համար, զորս անգլիական կառավարութիւնն ի մօտոյ պիտի ղրկէ Կարմիր ծովու եզերքը ։»

—

Վագթ լրագիրն այսօր չհրատարակեցաւ ։ Կլսեմք, թէ բարձրագոյն հրամանաւ դադարեալ է ։

—

Ստանտըրտ լրագրոյն Կ. Պոլսոյ թղթակիցը կ'ըսէ թէ լորտ Տըֆըրինի վերջին տեսակցութիւնը Վեհ. Սուլթանին հետ՝ բոլորովին առանձնական հանգամանք մը ունեցած է ։ Լորտ Տըֆըրին ինք չխնդրեց այս տեսակցութիւնը, որովհետեւ յատուկ ըսելիք մը չունէր Ն. Կ. Վեհափառութեան ։ Տեսակցութիւնը սա պայմանաց մէջ տեղի ունեցած է . — Լորտ Տըֆըրին, գիտնալով թէ Վեհ. Սուլթանը մեծ ճաշակ ունի հրազինուց համար, յոյժ գեղեցիկ և վերջին ծայր կատարելագործեալ տեսակէն հրացան մը կը ղրկէ պալատը ։ Վեհ. Սուլթանը մեծապէս կ'ախորժի այս նուէրէն, և ինք ալ իւր հրացաններէն հատ մը կը ղրկէ լորտ Տըֆըրինի, միանգամայն փափաք յայտնելով դեսպանն առանձինն տեսնելու ։ Լորտ Տըֆըրին պալատը գացեր և ժամ մը խօսակցեր է Վեհ. Սուլթանին հետ, որ սիրալիր ընդունելութիւն մ'ըրեր է, և եգիպտական խնդրոյ նկատմամբ ալ խօսելով, դիտել տուեր է թէ իբրեւ Խալիֆ իւր բռնած դիրքէն օգուտ քաղել չէ ուզած երբեք՝ մահմէտական ժողովրդոց ըմբոստութիւնը գրգռելու համար ընդդէմ Անգլիոյ . և թէ, ընդհակառակն, համոզուած է թէ արդի դժուարութեանց միակ օրինաւոր լուծումը Թուրքիոյ և Անգլիոյ միջեւ կատարեալ համաձայնութեան մը գոյացումէն կախում ունի։ «Այդպիսի համաձայնութիւն մը, յարեր է Վեհ. Սուլթանն, Անգլիական կառավարութեան նոյնչափ նպաստաւոր է որչափ Բ. Դրան, որովհետեւ Թուրքիոյ կշիռն ու կարեւորութիւնն արհամարհելի չեն ։»

Մէսսէօ Օրիանթալ կ'ըսէ թէ Ստանտըրտի թղթակցին սոյն պատմութիւնը միացածին է ։ Վեհ. Սուլթան ամենեւին ակնարկութիւն չէ ըրած եգիպտական խնդրոյ, և չէր կրնար ըսել այնպիսի խօսքեր որք անճիշդ են արդէն քանի մը նկատմամբ ։ Վեհ. Սուլթանն և լորտ Տըֆըրին խօսակցեր են միայն Նիկոմիդիոյ մօտ Հէրէքէի կայսերական գործարանին և անոր արտադրութեանց վրայ ։

—

Վիէննայէն առ Ստանտըրտ ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պուլկար կառավարութիւնն 80 միլիոն ֆրանքի գնած է Վառնայէն Ռուսճուք բանող երկաթուղին։

—

Ընդհանուր պարտուց տնօրէնութեան և կայսերական կառավարութեան միջեւ կարեւոր դժուարութիւնք ծագած ըլլալով, յիշեալ տնօրէնութեան կողմէ (աւստրիացի պատուիրակ) Պ. Ձվիտէնէքի պաշտօն յանձնուած է Պետական խորհրդոյ հետ բանակցիլ այս մասին ։

—

Պուլկարիոյ պատերազմական գործոց Նախարար Քանդաքուզէն իշխանն, որ ռուս զօրավար մ'է, Օտեսայէն Կ. Պոլիս եկաւ ։

—

Մաքսատան վերատեսչութիւնն այս օրերս ընդարձակ և մանրամասն վիճակագիր մը պիտի հրատարակէ՝ Օսմանեան տէրութեան ներս մտած և դուրս ելած վաճառաց և անոնցմէ գոյացած կառավարական հասութից վրայ ։

—

Օսմանեան բանակին նոր զգեստեղէնաց մթերանոցներուն մէջ գողութիւններ գործուած ըլլալով՝ ոստիկանութիւնը քննութիւն բացած է ։

—

Տէրքոսի ջուրց ընդհանուր երկրաչափ Պ. Պուրթան Տէրքոս գնաց, Կ. Պոլիս ջուր բերելու համար կատարուած շինութիւններն աչքէ անցունելու ։

—

Ծայտնի է թէ Եահեա Հայաթի էֆէնտի արտօնութիւն ստացած է շոգենաւական ընկերութիւն մը կազմելու Իզմիրի ծովախորշին նաւատամատոյցները շոգենաւ բանեցնելու համար, այսինքն՝ Իզմիրցւոց Շիրքէթի Խայրիէն լինելու համար ։ Իզմիրի Ռէֆօրմ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ յետ բազում ջանից, ընկերութիւնը վերջնապէս կազմուած է, թէ՛ հասարակութեան և թէ՛ քաղաքին համար նպաստաւոր պայմաններով ։ Նասիկ հիմնադիր ընկերաց անունները . — Եահեա Հայաթի էֆէնտի, Մատթէոս Պալեօզեան, Նիքօլա Ալեօթի, (ներկայացուցիչ՝ Կ. Պալեօզեան), Ա. Ս. Եսայեան, Ա. Ֆրօնիթիէ (ներկայացուցիչ՝ Ուըլլաք հաճի Հաֆըզ էֆէնտի,) Մօրտաչօ Արտիթի, Հ. Արնաուտ օղլու ։

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Նօվօյէ լրագիրը դարձեալ ազգային առանձնաշնորհութեանց խնդրոյն վրայ երէկուան թերթովն երկար յօդուած մը կը հրատարակէ, Ռուս կառավարութեան ինքնայօժար միջնորդ ըլլալ ուզելուն վրայ տարակոյս և զարմանք յայտնելով ։ «Խիստ զարմանալի է, կ'ըսէ, մինչդեռ Բ. Դրան քով գտնուող բոլոր եւրոպական տէրութեանց դեսպանները, ընդ որս և ամերիկեան դեսպանը, կ'աշխատին իրենց բարեկամական յորդորանօքը համոզել զկայսերական կառավարութիւնն՝ Օսմանեան տէրութեան մէջ գտնուող քրիստոնեայ ժողովրդոց ազգային առանձնաշնորհութեանց, գոնէ առ այժմ, անհպելի մնալուն համար ։ Պրիւքսէլի մէջ հրատարակեալ Ռուսական կառավարութեան պաշտօնական Նօրտ անուն լրագիրը կը փութայ երկար յօդուածներ հրատարակել յիշեալ խնդրոյն նկատմամբ, ըսելով թէ «Եւրոպական դրութեամբ դատարաններ կազմելը՝ կը պահանջէ որ Վեհ. Սուլթանին հպատակներն առանց կրօնական խտրութեան անոնց առջեւը դատուին, թողլով միայն Պատրիարքարանին՝ պարզապէս կրօնական այն դատերը՝ զորս Օսմանեան օրէնսդրութիւնն չէ նախատեսած ։ Այսպիսի իրաւախոհութիւն մի միայն կրնայ բանաւոր լուծում մի արտադրել խնդրոյն, [illegible] ։

Նախ զարմանալի է մեզ, թէ ինչպէս Օրթոտոքս մեծ տէրութեան այս պաշտօնական գործիքը համարձակեցաւ, մինչդեռ միւս բոլոր ռուսական մամուլը խոր լռութիւն կը պահէ ցարդ, արտայայտելու թէ՛ Բ. Դրան և թէ՛ Պատրիարքարանի որ Քրիստոնեայ ժողովրդոց ազգային առանձնաշնորհութեանց այլ եւս տեղի չմնար Օսմանեան տէրութեան մէջ, և զայս կ'ըսէ գործիք մը այնպիսի տէրութեան՝ որ 1853ին սոյն առանձնաշնորհութեանց պատրուակաւ Ղրիմի պատերազմը յարոյց, և որ, այն ժամանակէն ի վեր, բոլոր Եւրոպական դեսպանաժողովոց մէջ, իւր բոլոր պաշտօնական գրութեանց մէջ և ամէն ժամանակ առաջինն կը համարէր Օսմանեան ամենայն բարեկարգութիւնքն, այնպիսի տէրութեան՝ որ վերջին ատեններս, միեւնոյն պատրուակներով, Իսլամութեան դէմ Խաչակրութեան պատերազմը հրատարակեց և Պէրլինի դաշնագրութեան ատեն բացորոշ կերպիւ և բացարձակապէս հռչակեց թէ՛ Եւրոպա չկրնար երբեք վստահիլ Օսմանեան տէրութեան խոստմանց՝ Քրիստոնեայ ժողովրդոց վիճակին բարւոքման մասին . . . ։

Երկրորդ՝ կը փութանք յիշեցնել սոյն պաշտօնական ռուս թերթին թէ՝ «Եւրոպական տէրութեանց դեսպաններէն և ո՛չ մէկը դաշինք մը գրաւ «Պատրիարքարանի սոյնփչալից խնդրոյն կարգադրութեան գործակցելու մասին,» սա՛ պարզ պատճառաւ որ՝ ո՛չ պաշտօնական և ո՛չ կէս պաշտօնական խնդիր մը եղած է անոնց Պատրիարքարանին վարչական մարմնոց կողմանէ գործակցելու մասին, վասն զի՝ ինչպէս որ վերջին ատեններս Պ. Կիրս ըսաւ, խնդիրը «սակաւապէս ներքին և տեղական խնդիր մ'է», և քանի որ յիշեալ առանձնաշնորհութեանց անհպելի լինելուն սկզբունքն թէ՛ կայսերական կառավարութենէն և թէ՛ Պատրիարքարանէն ճանչցուած է, օտար տէրութեանց գործակցութեան հարկ չմնար ։

—

Ցունաց Ս. Պատրիարքին բարեկամները զրոյց մը տարածեցին երէկ երեկոյ Ֆէնէրի մէջ, թէ մօտերս Բ. Դրնէն Պէրաթը պիտի տրուի իւր նախկին եղանակաւն և Պատրիարքը պիտի վերադառնայ 'ի Պատրիարքարան՝ իւր պաշտօնը վարելու ։ Սակայն Ս. Սինոդին անդամները, որոնք երէկ գիշեր Եփեսոսի Մետրապոլիտին տունը ժողովեալ էին, երկար խորհրդակցութենէ յետոյ դարձեալ իրենց նախկին վճռոյն մէջ հաստատուն մնացին ըսելով թէ՝ «Ազգային առանձնաշնորհութեանց խնդիրն անձնական խնդիր մի չէ, այլ Օսմանեան տէրութեան մէջ բնակող բոլոր քրիստոնեայ ազգաց կը վերաբերի, և եթէ Պատրիարքին հրաժարման և Ս. Սինոդին լուծման պատճառներն ի միջոյ չբարձուին՝ անկարելի է ազգային Վարչութիւն եղած լինի միայն Պատրիարքական Պէրաթով մը՝ որուն պարունակութիւնը պաշտպանող և գործադրութիւնն ապահովող իրաւունքն ևս ջնջուած կը համարուի ։ Եթէ Ս. Պատրիարքը կը բաղձայ իւր պաշտօնն կրկին ձեռք բերել, ո՛չ ոք արգելք է իրեն, կրնայ վերադառնալ ի Պատրիարքարան և առանձին գործել . սակայն Ս. Սինոդն և Խառն ժողովն իրենց ծանր պատասխանատուութիւնն զգալով երբեք չպիտի գործակցին նմա, քանի որ Ազգին նուիրական իրաւունքները, առկախ և տարտամ վիճակի մը մէջ կը գտնուին ։»

Սինոդին այս տեսութիւններն գրաւոր կերպիւ հաղորդուեր են այս առաւօտ, որում անկ է ։

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

. . . Խմբագրութիւն Արեւելք օրագրի

Իտալիոյ դեսպանատունը Իսքիայի երկրաշարժէն տուժողաց համար բացուած հանգանակութեան մէջ հարիւր Ֆրանք ժամանակին ստորագրած և տուած ըլլալով, աւելի քան հինգ ամիս առաջ յանակնկալս և մեծաւ զարմանմամբ տպուած և ինձ նուիրեալ տաղաչափութիւն մը ընդունեցայ Իտալիայէն, որոյ մէջ իմ նուէրս չափազանց գովեստով կը հռչակուէր ։ Քանի մը օր ետքը ինձ բոլորովին անծանօթ «Անունցիաթօրէ» լրագրոյ խմբագրէն նամակ մը ստացայ, որով կը յայտարարէր թէ ինքն է եղեր այդ բանաստեղծութեան հեղինակը ։ Քաղաքավարութեան պարտք համարեցայ իրեն պատասխանել և հասկցնել միանգամայն թէ իրեն գովեստները չափազանցութիւններ էին և ոչ համապատասխանող չնչին նուէրիս՝ որոյ խօսքը հոս բնաւ մէկու մը չէր եղած ։

Այս եղելութիւնը այսու մոռցած էի, երբոր յանկարծ Ազգանուէր Հայուհեաց պարահանդէսին և այն դղյն աջակցութեան առթիւ զոր կարգադիր Ցանձնաժողովոյ մեր անձնուէր ընկերակցաց հետ հաւասարապէս մատուցինք այդ ազգօգուտ ձեռնարկին, ամսոյս 27ին երեք ծրար ընդունեցայ դարձեալ նոյն «Անունցիաթօրէ» լրագրէն, որոյ մէջ իմ պատկերս և կենսագրութիւնս նոյնպէս չափազանցութիւններով գրուած տեսայ ։ Դժգոհութիւնս յայտնելու համար երկու ծրարը չի բացած, և երրորդը նորէն ծրարելով բոլորը դարձուցի յետս խմբագրին, և դէպքը այսպէս գոցուած կը կարծէի, բայց իմանալով յետոյ թէ ուրիշ անձինք ևս նոյն թիւը ընդունած են խնդրանօք որ լրագրին բաժանորդ գրուին կամ նուէր մը տան, պարտք կը համարիմ եղելութիւնը ծանուցանել և խնդրել որ ներկաս հրատարակել բարեհաճիք ի միաբանութիւն սիրելի ընկերակցաց ։

«Արեւելք»ի ազգօգուտ խմբագրութեան ի սրտէ ամենայն յաջողութիւն բարեմաղթելով,

Ա. Խ. ՋՈՒՆԴ

Բէրա 1 Փետր. 1884

ՀԵՌԱԳԻՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Այսօրուան

Բարիզ, 11 Փետր.

Սայկոնէն կը հեռագրեն .

«Թոնքինի Ֆրանսական եպիսկոպոսին մէկ հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ սեւ դրօշակներ կոչուած հանրածանօթ ցեղը քահանայ մը և բազմաթիւ քրիստոնեաներ ջարդած է ։ Եպիսկոպոսն հեռագիրը կը վերջացնէ օգնութիւն խնդրելով ։»

Լոնտրա, 11 փետր.

Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծուի թէ եգիպտական գործոց մէջ Պ. Կլատսթօնի վարմունքները մեծապէս վտանգի ենթարկած են Անգլիական նախարարութեան տեւականութիւնը ։

Բեդրսպուրկ, 11 փետր.

Ստուգութիւն կը գտնէ այն լուր թէ Բարիզի ռուսական դեսպան Օրլօֆ իշխանը նոյն պաշտօնով Պէրլին պիտի երթայ, և թէ Լոնտրայի դեսպան Պ. տը Մորէնհայմ պիտի յաջորդէ Օրլօֆ իշխանին իբրեւ դեսպան Բարիզի ։

Լոնտրա, 13 փետր.

Լորտերու ժողովը ընդունեց 81ի դէմ 181 ձայնով, լորտ Սալիզպըրիի առաջարկըն, որ կը պարսաւէր կառավարութեան Եգիպտական աշխարհավարութիւնը ։

Պ. Կլատսթօնի խնդրանօք, Երեսփոխանաց ժողովն նոյն նիւթին վրայ Սըր Ս. Նորթքօթի առաջարկութեան վիճաբանութիւնը հինգշաբթի աւուր թողուց ։

ԱԺԱՆՍ ՌԻՒԹԸՐ

Վիէննա, 12 փետր.

Այսօրուան լրագիրք խօսելով այն միջոցներուն վրայ զորս կառավարութիւնը ձեռք առած է վերջերս գործուած սպանութեանց պատճառաւ, կը յաւելուն թէ Վիէննայի գաղտնի ոստիկանաց թիւը մեծապէս աւելցած է ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 1 Փետրուար

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ.....ղ.հ.	9	24 1/2
Փորսային գոցուելէն վերջը «	9	24 1/2
Երէկ Բերայի մէջ........	9	24 1/2
Առաւօտուն բացուեցաւ...... «	9	25
Բարձրագոյն գին	9	25
Նուազագոյն	9	25
Կէս օրին	9	25
Փոխառութիւն 1863........ֆր.	58	—
« 1865........ «	55	
« 1869........ «	49	
« 1873........ «	43	50
Պօն տիւ Թրէզօր......Անգլ. լիրա	17	25
Բուժէլի երկաթուղի.........ֆր.	42	75

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Ասօրէթէ ժէնէրալ....Անգ. ոսկի	4	
Քրէտի ժէնէրալ...... Օսմ. լիրա	7	
Պանք տը Քօնս........ « «	6	15
Ասս. Շանժ է վալ..... « «	3	33
Թրամուէյ .... « «	2	92 1/2
Ինի. Ֆիք. Եգիպտական	—	—
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	73	
Գիշերը գործ չեղաւ		
Այս առտու բացուեցաւ..	75	20
Կէս օրին նոյն գին	75	20

Ընթացք դրամոց

Օսմ. ոսկի.............ղ.ղ.	100	—
20 Ֆրանքնոց .... «	87	32
Անգղ. ոսկի .... «	110	18
Քրիլիգ .... «	51	22
Իօլ էմփէրիալ .... «	90	04
Ռուսալի Թղթադրամ........ »	9	30
Թալէր .... «	19	22
Ֆիօրին .... «	9	04
Մէճ. արծ. (տարբ.) .... «	107	38
Հինգնոց .... «	102	30
Մէճիտիյէ .... «	100	10
Պղինձ .... «	750	—
Թղթադրամ........... «	1400	—
Վեցնոց........... «	102	35

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լօնտրա 12 փետրուար ժամ 3 վ 15 երեկոյ

Անգ. Քօնսօլիտէ գոցուեցաւ.....	101 1/8
Օսմ. « բացուեցաւ....	8 9/16
« « գոցուեցաւ....	8 1/2
Օսմ. փոխառութիւն 1865	11
« « 1869	10
« « 1871	68 1/4
« « 1872	16 1/2
« « 1873	8 5/8
Փոխառ. 1877..............	79 1/4
Պանք Օթօման	16
Ռուսական փոխառ. 73.........	85 1/2
Եգիպտ. միացեալ (իւնիֆիէ)	68
« առանձն. (բրիվիլէժիէ)	91 1/2
Տայրա Սանիէ	67 3/4
Տօմանիալ (փոխառ. Րօչիլտ)..........	88 3/4
Հունգ. պարտաթուղթ 1877......	101 1/2
Փոխանակ. Բարիզի վրայ	25 474

Վիէննա 12 Փետրուար ժ 4 երեկոյ

Փոխանակ. Լօնտրայի վրայ	121	50
Օսմ. Երկաթուղի	20	

Բարիզ 12 Փետրուար ժ. 3 վ. 45 երեկոյ

Ֆր. Ռանթ 4 1/2 0/0 . . . . բաց	106	55
« « 3 0/0 բաց	77	2 1/2
Օսմ. Քօնս. բացուեցաւ	8	65
« « գոցուեցաւ.քըն. կտ.	8	70
Օսմ. փոխառութիւն 1863........	—	—
« « 1865........	56	—
« « 1869........	49	—
« « 1873........	44	—
Օսմ. Երկաթուղի	42	25
Պանք Օթօման	652	50
Գրէտի Լիօնէ	557	50
« Ֆօնսիէ..............	1252	50
Բաժնետոմս Լիօնի..............	1245	
Սուէզի Ջրանցք..............	2058	75
Ռուսական 5 0/0 1877ի	92	3/4
Իտալական Ռանթ	92	10
Արեւ. Ռուս.(Ռիւս Օրիան.)........	—	
Եգիպտական միաց. գոց	344	37 1/2
Սպանիական (արտաքին).........	59	1/2
Հունգարական (ոսկի).........	102	
6 0/0 Հելլենական	408	75
Չէք Լօնտրայի վրայ..............	25	25

ԲԱՐԻԶ ՓԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

12 Փետրուար ժ. 10 վ. 15 երեկոյ

Ֆրանս. Ռանթ 5 1/2 0/0.........	106	51 1/2
Օսմ. «	—	
« Երկաթուղի	—	—
Եգիպտական միացեալ	344	37 1/2

ՄԵՏԵՕՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ Ի ԲԵՐԱ

Փետրուար 13 (Ն. Տ.)

		ժ.	վ.
Ծագումն արեգական (Առերեւոյթ)		7	0
Մուտք « «		5	30
Կէս օր (Միջին ժամով) . .	12	14	26
Կէս օր (ժամ ըստ տաճկաց) .		6	25
Ծագումն լուսնի (Առերեւոյթ)	Ե	8	9
Մուտք « «	Ա	7	45

Երեւումն լուսնի . Վ. Փ. 19 փետր .

Առաւօտեան ժամը 8 ին

		Հզրրդմեթր
Ծանրաչափ (Ծովու երես)	772	6
Ջերմաչափ	3.	7
Նուազագոյն աստիճան	3.	2
Բարձրագոյն « իրիկուան	6.	8
Խոնաւութիւն 0/0	83	

Բարձրութիւն անձրեւի 36 ժամու միջոցին . . հազարորդամեթր 0,

Ուղղութիւն հողմոյ Արև. Հիւս. Արև. չափաւոր ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 12 ԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ծանրաչափն անփոփոխ է Միջերկրականի վրայ ուր հովը ընդհանրապէս տկար է . հովը փոփոխական և խիստ տկար է Ադրիականի վրայ, Հիւսիսային հովը տեղ տեղ չափաւոր կամ ոյժգին կփչէ Արշիպեղագոսի վրայ. բաւական ոյժգին Տարտանէլի վրայ ։ Օդը հանդարտ է յՕտեսա ։

Բարեխառնութիւն բաղդատաբար բաւական բարձրացած է Եւրոպիոյ հիւսիսային կողմը, մինչ ցրտութիւնը կը շարունակէ Եւրոպիոյ հարաւային Արեւելեան կողմը ։

Բարեխառնութիւնն է 3 աստիճան 'ի Բարիզ և 'ի Վիէննա, 1 աստիճան ի Բէգրսպուրկ, և զէռօյէն 3 աստիճան վար յՕտեսա ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԱՐՏԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԹԻՔ. —Վաճառեցաւ 210 հակ. որոց 80 հակը ստորին տեսակներ Եօզղաթ և Էնկիւրիւ խառն ի գին 18 7/8 ։ 100 հակ Էնկիւրիւ երկրորդական 'ի գին 19 1/2—20 1/2 և 30 հակ Կէրէտէ 'ի գին 21 3/4 օխան, պատրաստ 13,000 հակ. հրապարակը խիստ հանդարտ, և գները թոյլ են ։

ԲՈՒՐԴ. —Վաճառեցաւ 30,000 օխա Քասապպաշի լաւ. 'ի գին. 8 1/4 օխան Ա. տեսակի, 6 1/4 Բ. տեսակի 4 1/4 Գ. տեսակի. նաեւ 184 հակ Պարսկական ապրանք որոց 80 հակը սեւ 'ի գին 4 1/2 և 104ը ճերմակ ի գին 5 1/2. հրապարակը հանդարտ, գները անկեալ ։

ՄԵՏԱՔՍ. —Վաճառեցաւ 18 հակ Քօքանտ 'ի գին 188–192 1/2 ղրուշ ։ 2 հակ Նուխի ի գին 38 1/2 Ֆրանք. օխան ։ Պատրաստ ։ 200 հակք. հրապարակը հանդարտ միայն Քօքանտի տեսակները քիչ շատ գնող կը գտնեն ։

ԲԱՄԲԱԿ —Այս շաբթու 100 պարկի չափ վաճառեցաւ որոց մեծ մասը Ատանա ի գին 6—6 1/8 օխան . և փոքր ինչ Մայտոս ի գին 6 1/2. հրապարակը բռնուած է ։

ՔԷՆՏԻՐ. — Այս վաճառքը խիստ հանդարտ է, գները անփոփոխ են առ ի չգոյէ կարեւոր վաճառմանց ։

ԿԱՊԵՐՏ. — Շաբթուս վաճառեցաւ ։ 180 հատ «Նամազի» Գարապաղ 22 Ֆրանք ։ 110 հատ «Նամազի» Շիրվան նոր 23 Ֆր. 10 հատ Շիրվան «Նամազի» հին 35 Ֆր. հատը. և իբր 250 նոր վանազան. պատրաստ 7500 կտոր ամէն տեսակէ ։ հրապարակը հանդարտ է ։

ԱՖԻՈՆ . — Վաճառեցաւ 3 սնտուկ Կէյվէ Թէլքէլ 150 ղ.ի, և 4 Պէյպազար Թէլքէլ 150 ղ.ի օխան. պատրաստ, 280 կողով ամէն տեսակէ ։ Հրապարակը հանդարտ է գները բռնուած են ։

ՔԻԹՐԷ. — Վաճառեցաւ 800 օխայ բնական ճերմակ աշխատուած 26 ղ.ի, 700 օխայ բնական ճերմակ Գալայճիքի 21 ղ.ի և 1000 օխայ երկրորդ բնական ճերմակ 20 ղ. օխան. պատրաստ 60,000 օխյ։ Հրապարակը աւելի լաւ վիճակիմէջ է ։ Գները բռնուած են ։

ՄԱՀՄՈՒՋԻՒ. — Նշանակելի կարեւոր գործ մը չէ եղած ։

ՍԱԼԷՓ ։ — Պատրաստ. 1500 օխյ. կարեւոր վաճառմունք մը չէ եղած ։

ՄԵՂՐԱՄՈՄ. — Պատրաստ. 1500 օխյ. Նշանակելիք գործ չէ եղած ։

ԿԱՂԻՆ . — Վաճառեցաւ իբր 400 պարկ, տեղական սպառման համար ի գին 15 ղ. կենդինարը. հրապարակը հաստատ է ։

ՃԷՀՐԻ . — Վաճառեցաւ. 20 պարկ Գայսար 16 ղ.ի օխան, պատրաստ, 1100 պարկ, որք են Գայսարի, Թօքաթի և Զօրումի տեսակ. հրապարակը հանդարտ է և գները տկար ։

ՄԱՔԻ . — Պատրաստ. 250 պարկ ճերմակ տեսակ. հրապարակը հանդարտ է ։

ՄՈՐԹ . — Այս շաբթու մորթի վրայ նշանակութելիք գործ մը չէ եղած ։

Թիֆթիք առաջին տեսակ	Ղ.ղ.	21 — 21 1/2	օխյ	100	ոսկի	
» երկրորդ »	»	19 — 20	»	»	»	
» ստորին »	»	6 — 15	»	»	»	
» Վան	»	13 — 15 1/2	»	»	»	
Բուրդ Քասապ պաշի Ա.	»	8 3/8 — 4 3/8	»	»	»	
» » » Բ.	»	8 — 4	»	»	»	
» Քըրըմա . . . Ա.	»	6 1/4 — 6 3/4	»	»	»	
» » . . . Բ.	»	5 1/2 — 6	»	»	»	
Մէտաքս Խօքանտ	»	182 — 198	»	»	»	
» Նուխի	Ֆրանք	36 — 39	»	»	»	
» Բէշտ	»	25 — 31 1/2	»	»	»	
Բամպակ Հալէպ	Ղ.ղ.	5 1/2	»	»	»	
» Ատանա	»	6 — 6 1/8	»	»	»	
» Իզմիր և շրջակայք	»	6 1/8 — 6 1/2	»	»	»	
Աֆիոն Մալաթիա	»	275 —	»	»	»	
» Սէլանիք	»	250 —	»	»	»	
» Զիլէ Թօքաթ	»	230 — 240	»	»	»	
» Պալըքէսէր	»	195 —	»	»	»	
» Էնկիւրիւ	»	165 — 175	»	»	»	
» Նալը խան Պէյ պազար	»	155 — 170	»	»	»	
» Կէյվէ Պիլէճիք	»	165 —	»	»	»	
» Զըքընթը	»	110 — 135	»	»	»	
Քիթրէ առաջին ճերմակ	»	31 —	»	»	»	
» աշխատուած ճերմակ	»	24 — 25	»	»	»	
» լաւ բնական »	»	21 —	»	»	»	
» սովորական »	»	19 — 20	»	»	»	
» լաւ դեղին	»	17 — 18	»	»	»	
» երկրորդ դեղին	»	15 — 16	»	»	»	
» Զամուր	»	4 —	»	»	»	
Սալէփ լաւ տեսակ	»	16 1/4 — 17	»	»	»	
» երկրորդ տեսակ	»	14 1/2 — 15	»	»	»	
Մահմուդիյէ առաջին ճերմակ	»	220 — 240	»	»	»	
» երկրորդ	»	100 — 120	»	»	»	
» երրորդ	»	60 — 80	»	»	»	
Մեղրամոմ լաւ տեսակներ	»	20 — 23	»	»	»	
» ստորին »	»	19 — 20	»	»	»	
Կաղին Տրապիզոն	»	132 —	կենդինար	»		
» Քէրասունի	»	131 —	»			
Ճէհրի Էկին	»	15 1/2 — 6	Օխյ	»		
» Գայսար	»	15 1/2 —	»			
» Անկորա	»	14 —	»			
» Թօքաթ	»	14 — 14 1/2	»			
» Զօրում	»	13 1/2 —	»			
» Վար տեսակներ	»	00 —	»			
Եղջիւր	»	5 — 5 1/2	»	»	»	
Մորթ գոմէշի չոր	»	10 — 10 1/2	»	»	»	
» թաց	»	6 1/2 — 7	»	»	»	
» կովի չոր	»	10 — 10 2/8	»	»	»	
» թաց	»	6 — 7 1/2	»	»	»	
» Ոչխարի	»	18 — 22	»	»	»	
» Այծի	»	18 — 20	»	»	»	
» Գառին	»	00 —	»	»	»	
» Այծուկի	»	00 —	»	»	»	
» Նապաստակի	»	00 —	»	»	»	

կութիւնը ծանծաղ ցնցոտի մը վրան ունենալով ։ | դադարեցին համոզման էր ։ Առանց այլ եւս տարակուսելու՝ առ. ատրճանակ- | ուածել սկսայ ։ Այս անակնկալ ծեծը ղարհուրեցու[cut off]ան, և առաւել ա- | Որովհետեւ բաւական ժամանակ անցաւ մինչեւ որ պաշտօնի մտայ, երկու | ջայ նշմարեցի [cut off]չափ ինչ ընդհանուր ժամանակ միանգ[cut off]լէ յետոյ, անցնինք Պաղուհւոյն ։ | ուժթիւնք) ։ Ցուլիս 11 Դշի— պարծակ (Բ. Դասու). —Հայերէն

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏ ՄԸ

Կուզէ՞ք ծաղկեփունջ մը ունենալ որ ամիսներով անթառամ մնայ :

Քաղեցէ՛ք անմոռուկ (ֆօգլիէ) ծաղկէն և պնակ մը անձրևի ջուր լեցնելով, ծաղկանց բունը մէջը թաթխեցէ՛ք : Ցետոյ դրէ՛ք պատուհանին վրայ որպէս զի լուսոյ առատութիւնը վայելէն : Քանի որ ջուրը շոգիանալով պակսի, պնակը ջրով լեցուցէ՛ք : Երբ չաբաթ վերջը պիտի տեսնէք որ ծաղկին բուներուն վրայ արմատներ ծլած են, բոլորովին սպիտակ ու թելի բարակութեամբ, և հետզհետէ պնակին վրայ տեսակ մը ոստայն կը կազմուի :

Այս կերպով ծաղիկները բոլորովին անթառամ կը մնան, բաց ի անոնցմէ որք արդէն թառամիլ սկսած էին քաղուած ժամանակնին :

Երբ արմատներն սկսին ջրին երեսը երևիլ, նոր բողբոջներ պիտի տեսնուին, թոռմած ծաղկանց տեղ յաջորդելու համար :

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Ցունաստանի լրագրաց մէջ կը կարդանք թէ՝ Վօլօսի մաքսատան հասոյթն այս տարի (1883) 1,537,354 տրախմի հասեր է : Նոյնպէս Սիրայի մաքսատան հասոյթն ալ 44,953,857 տրախմի գոյացեր է :

—

Պիրէասի մէջ տասը տարեկան աղջիկ մը ջրհորէն ջուր քաշած ատեն՝ սահելով մէջն ինկեր է. Փէթրոս Լիմպէրիս անուն դերձակ մը անմիջապէս չուանով մը կապուելով վար իջեր, և աղջիկն ջրհորին շրթունքը կեցող մարդոց յանձներ է անվնաս. բայց յորժամ ինքն ալ վեր կելլէր, և ջրհորին շրթանց հասեր էր՝ դժբաղդաբար չուանը բրդեր և խեղճ մարդը վար իյնալով մեռեր է : Պիրէասի ժողովուրդն իբր երախտագիտական յոյց՝ այս իւր մարդասիրութեանը զոհ եղած անձին, դափնեայ պսակօք նորա դագաղը պսակելով՝ խիստ շքեղ կերպիւ յուղարկաւորութիւնը կատարեր է :

—

Ցունաստանի Ամարուսա գիւղին մէջ՝ 125 տարեկան անձ մը Տիմիթրիօս Փէտրուքօս անուն, անցեալ օր մեռեր է, որ իւր մահուանէն քանի մը օր առաջ երիտասարդական եռանդեամբ կաշխատէր :

—

Գազանական չարագործութիւն մը տեղի ունեցաւ Լիհօվյա գիւղին մէջ ի Ռուսաստան : Կին մը՝ իւր լծակցին քնացած ատենը, կացին մը առնլով սկսաւ զարնել. խեղճ մարդն արթըննալով մահճէն դուրս ցատկեց և՝ սենեկին մէջ վազելով օգնութիւն կը հայցէր՝ կնոջը հալածանքներէն ազատելու ճգամբ. փոքրիկ տղայք ահաբեկեալ կդիտէին այս սարսափելի տեսարանը՝ առանց կարողանալու իրենց խեղճ հօր օգնութեան ձեռք կարկառել : Գազանաբարոյ կինն՝ իւր լծակիցն սպաննելէ յետոյ, գլուխը կտրեց, նորա մարմինը պահարանի մը մէջ դրաւ, և գլուխը՝ բակը գտնուող մացառներուն տակ ծածկեց : Ասկէ յետոյ իւր երեք զաւակաց գլուխներն ալ կտրեց : Սոյն դաժանային և զզուելի չարագործութեանց պատճառները դեռ չեն ստուգուած :

ԲԱԹՈՒՄ
28 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ՍԲՕՆՏԻՔԻ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ
(ԳԱՐԵՋՐԱՆՈՑ ԵՒ ՃԱՇԱՐԱՆ)
Ղալըճ Սէրայի դէմ

Այս բազմամեայ տունը որ ծանօթ է մայրաքաղաքիս համայն բնակչաց, իւր ըմպելեաց և ուտելեաց ընտիր տեսակովը, ծառայութեան բարեկարգութեամբը, և ննջասենեակներուն հանգստութեամբը, իւր տեղը ընդարձակած, ճոխացուցած և վերըստին կահաւորած լինելով մեծ ծախիւք, առաջին կարգի հաստատութիւն մը դարձած է կենաց հարկաւոր եղող ամեն պիտոյքներով, բնակութիւն, խոհանոց –(Փրանսական և Արևելեան)– նպարեղէնք, յորս բան մը պակաս չէ և գարեջրանոց, ուր կը գտնուին Տաճկաստանի և Եւրոպիոյ գլխաւոր լրագիրք :

Տ. — Նպարավաճառատան մուտքը անջատուած է, և պանդոկը բաց է ամէն գիշեր մինչև առաւօտ : 6—4

ԱԶԴ
Թ. ՊԱԼԵԱՆ ԵՒ Ն. ՍԱՖՐԱՃԵԱՆ

Պատիւ ունին ծանուցանել արգոյ հասարակութեան որ Ֆէրի-գիւղի Պալեան գործարանէն ելած Պաքսիմաթներու (գէւէէ) ընդհանուր մթերանոց մը հաստատած են Կ. Պոլիս Եէնի-ճամի, Օսմ. Թղթատարութեան դէմ, թիւ 1 խանութը, ուր կը վաճառուին խիստ ընտիր տեսակէն և աժան գնով, մեծ ու փոքր քանակութեամբ :

Նաև ամէն տեսակ ըմպելիք և շաքարեղէնք և փոքր տղայոց համար ամէն տեսակ ստնդարար ուտելիք կը գտնուին յիշեալ Մթերանոցին մէջ :

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ
Ա. ԳԱՐԱՅ. ՄԱՂԱՔ ԵՒ ԸՆԿ.
Կալաթա, [illegible] 101.
(Գէօրգ պէյ խանի դէմ.)

Սոյն վաճառատան մէջ կը գտնուի «Նասըրի» դեղ մը որ մի երևելի Ռուս բժիշկ հնարած է և մեծ ընդունելութիւն գտած է, բովանդակ Ռուսիոյ մէջ. այս դեղը 15 օրուան մէջ. առանց ցաւ պատճառելու Նասըրը տեղէն կը հանէ :

Նոյնպէս կը գտնուի Ռուսահայ գրագիտաց, խմբագրաց, կղերականաց և այլ նշանաւոր ազգայնոց լուսանկարներ :

Նաև Թղթեղէն գրչեղէն, դպրոցական և նկարչութեան պիտոյք : 15-12

Հրատարակութիւն Ս. Հիւսիսեանց վրդ.
Կ. ՊՈԼԻՍ — ՕՐԹԱԳԻՒՂ

ՏՕՔԹԷՕՐ ՍԱՖԻՒ
ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
(ՀԱՄԱՌՕՏԵԱԼ)

Սոյն գրքոյկը, որ թերթ առ թերթ հրատարակուեցաւ, և որուն վրայ գրուած է «Արևելք»ի Յունուար 24ի թըւոյն մէջ, ի մի հատոր կազմուած, կը ծախուի չորս ղահեկանի, ամեն հայ գրավաճառաց քով :

Կեդրոնատեղին է Միացեալ Ընկերութեանց գրասենակը :

Շատ գնողներուն զեղչ՝ զոհացուցիչ կըլլայ : 3-2

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՅՑԵՏՈՄՍԵՐՈՒ

Կը պատրաստուին այցիւ քարդերու վրայ զանազան գրերով, ի գին 100 հատը 10 ղահեկան :

Փափաքողք դիմելու են Արամեան տըպարան, Զագմագճըլար Յակոբեան խան :

ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ
ԴՐԱԲԱՌ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ
Ի ՊԷՏՍ ԴԵՌԱՎԱՐԺԻՑ
Երկասիրեաց
ԵՂԻԱԶԱՐ Ն. ՏԷՎԼԷԹԵԱՆ
Գին 100 փարայ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ խմբագրութիւնը հըրաւէր կը կարդայ բոլոր ազգային հեղինակաց և թարգմանչաց որ իրենց հրատարակած գրքերէն երկերկու օրինակ ղրկեն խմբագրութեան, եթէ կը փափագին հրատարակութեանց ազդերը և միանգամայն անոնց նկատմամբ քննական յօդուածներ տեսնել լրագրոյս մէջ :

ՀԱՄԱՌՕՏ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
Գրեց
Ռ. Ց. Պէրպէրեան
Գին 7 1/2 ղրուշ
Կը ծախուի Հայ գրավաճառաց և հեղինակին քով :

Արտօնատէր, Ս. ՅԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳ. Ռ. ԹԻՒՆ ԶԱՐԵՀ
Ղալաթիա, Քիւրէքճիլէր փողոց, Թիւ 41

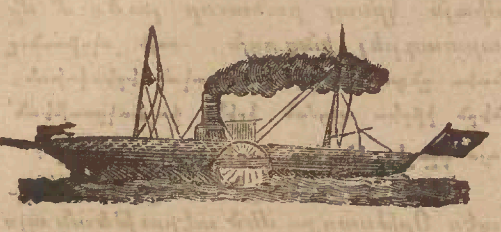

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ԱՌՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՎՈՍՓՈՐԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

1884 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ԱՄՍՈՅ

ՎՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

Թիւք շոգենաւուց (ժ. վ.)

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	21	33	17	23	4	28	19	22	20	17	1	21
Ա. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—
Ռ. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	3 8	—	—	—
Եէնի մահալլէ	—	—	2	—	—	—	—	—	3 18	—	—	—
Մէզար պուրնու	—	—	2 4	—	—	—	—	—	3 22	—	—	—
Պէյլիք տէրէ	—	—	2 8	—	—	—	—	—	3 26	—	—	—
Քիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Թերափիա	—	—	2 19	—	—	—	—	—	3 37	—	—	—
Պէյքոզ	—	—	—	2 15	—	—	—	—	—	—	—	—
Բաշա պահչէ	—	—	—	2 22	—	—	—	—	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	—	—	2 30	—	—	—	2 35	—	3 48	—	—	3 50
Ի. բէ. մահալլէ	—	—	—	2 30	—	—	—	—	—	—	—	—
Սթէնիա	—	—	—	—	—	—	2 42	—	—	—	—	3 57
Էմիրկէն	—	—	—	—	—	—	2 47	—	—	—	—	4 4
Պօյաճը քէօյ	—	—	—	—	—	—	2 50	—	—	—	—	4 7
Քանլըճա	—	—	—	2 38	—	—	—	—	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	—	—	—	—	—	—	2 58	—	—	—	—	4 15
Ա. Հիսար	—	—	—	2 44	—	—	—	—	—	—	—	—
Քանտիլլի	—	—	—	2 50	—	2 50	—	—	—	3 45	—	—
Վանի քէօյ	1 45	—	—	—	—	2 56	—	—	—	3 51	—	—
Պէպէք	—	2	—	—	—	—	3 06	3 10	—	—	—	4 25
Առնաւուտ քէօյ	—	2 7	—	—	2 40	—	—	3 17	—	—	3 50	—
Չէնկէլ քէօյ	1 52	—	—	—	—	3 3	—	—	—	3 58	—	—
Քուրու չէշմէ	—	2 14	—	—	2 48	—	—	3 24	—	—	3 58	—
Պէյլեր պէյի	1 59	—	—	—	—	3 09	—	—	—	4 04	—	—
Օրթաքէօյ	—	2 22	—	—	2 57	—	—	3 32	—	—	4 7	—
Քուզկունճուք	2 5	—	—	—	—	3 16	—	—	—	4 11	—	—
Պէշիկթաշ	—	2 30	—	—	3 06	—	—	3 40	—	4 21	4 16	—
Իսկիւտար	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Քապաթաշ	2 17	—	—	—	—	—	—	3 49	—	—	—	—
ԿԱՄ. ԻՐՁ.	2 25	2 45	3 05	3 35	3 25	3 32	3 35	3 57	4 23	4 36	4 31	4 53

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	18	28 բ	19	33	ա	4	22	23	19	20	28	4
Ա. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 15	—	—
Ռ. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 23	—	—
Եէնի մահալլէ	—	—	—	4 30	—	6 45	—	—	—	8 33	—	—
Մէզար պուրնու	—	—	—	4 34	—	6 49	—	—	—	8 37	10	—
Պէյլիք տէրէ	3 45	—	—	4 38	—	6 53	8 45	—	—	8 41	10 04	—
Քիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Թերափիա	3 56	—	—	4 49	—	7 04	8 56	—	—	8 52	10 15	—
Պէյքոզ	4 5	—	—	—	5 45	7 13	9 5	—	—	9 1	—	—
Բաշա պահչէ	4 13	—	—	—	5 52	7 20	9 12	—	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	—	—	—	5	—	7 30	—	—	—	9 13	10 26	—
Ի. բէ. մահալլէ	—	—	—	—	6 —	—	ա	—	—	—	—	—
Սթէնիա	—	—	—	5 7	—	—	—	—	—	ա	—	—
Էմիրկէն	—	—	—	5 14	—	7 39	—	—	—	9 22	10 35	—
Պօյաճը քէօյ	—	—	—	5 17	—	—	—	—	—	9 2[illegible]	—	—
Քանլըճա	4 27	—	—	—	6 8	7 48	9 26	—	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	—	—	—	5 25	—	7 57	—	—	10 30	9 33	10 45	—
Ա. Հիսար	4 33	—	—	—	6 14	8 06	9 32	—	—	—	—	—
Քանտիլլի	4 40	—	4 45	—	6 20	8 12	9 39	10 50	—	—	—	—
Վանի քէօյ	ա	—	5 1	—	6 26	—	9 45	—	—	—	—	—
Պէպէք	—	4 30	—	5 33	—	—	—	—	—	9 41	—	11 10
Առնաւուտ քէօյ	—	4 37	—	5 40	—	8 22	—	—	—	9 48	10 58	—
Չէնկէլ քէօյ	ա	—	5 8	—	6 33	8 30	9 52	—	—	—	—	—
Քուրու չէշմէ	—	4 44	—	5 47	—	—	—	—	—	9 55	—	—
Պէյլեր պէյի	ա	—	5 14	—	6 40	8 36	9 58	—	—	—	—	—
Օրթաքէօյ	—	4 52	—	5 55	—	8 45	—	—	—	10 3	11 10	—
Քուզկունճուք	ա	—	5 21	—	6 47	8 54	10 5	—	—	—	—	—
Պէշիկթաշ	—	5	5 31	6 15	—	9 04	—	—	—	10 11	11 18	—
Իսկիւտար	ա	—	—	—	6 55	9 14	10 13	—	—	—	—	—
Քապաթաշ	—	5 9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ԿԱՄ. ԻՐՁ.	5 15	5 17	5 46	6 18	7 10	9 29	10 28	11 —	11 20	11 26	11 33	11 40

—— Այսպէս նշանով ժամերը կը նշանակեն հաղորդակցութիւն երկու շոգենաւուց : ա. Ուրբաթ օրերը միայն : բ. Բացի ուրբաթ օրերէ :
ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. Իբաց առեալ շոգենաւուց մեկնելու ժամերէն, միացորդ ժամերը փոփոխութեան ենթակայ են գէշ օդի կամ այլ պատճառաւ :

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ՄԵԿՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

Թիւք շոգենաւուց (ժ. վ.)

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	21	33	17	1	4	28	19 բ	ա	20	22	28	23
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ մեկն.	2 35	3	3 15	3 20	3 45	4	4 15	4 15	5 30	6 45	8 30	9 30
Քապաթաշ	—	—	—	—	3 55	—	—	—	5 40	—	—	9 40
Իսկիւտար	2 50	—	—	—	3 59	—	—	4 30	—	7 —	—	—
Պէշիկթաշ	—	3 15	—	—	4 09	—	—	—	5 49	7 10	8 44	9 49
Քուզկունճուք	2 56	—	—	—	4 19	—	—	4 36	—	7 20	—	9 59
Օրթաքէօյ	—	3 23	—	—	4 18	—	—	—	5 57	7 29	8 52	—
Պէյլեր պէյի	3 5	—	—	—	4 27	—	—	4 43	—	7 38	—	10 6
Քուրու չէշմէ	—	—	—	—	—	—	—	—	6 5	—	—	—
Չէնկէլ քէօյ	3 9	—	—	—	4 33	—	—	4 49	—	7 41	—	10 12
Առնաւուտ քէօյ	—	3 34	—	3 45	4 41	—	—	—	6 12	7 52	9 —	—
Պէպէք	—	—	—	—	—	4 30	—	—	6 19	—	9 7	—
Վանի քէօյ	3 16	—	—	—	—	—	—	4 56	—	—	—	10 19
Քանտիլլի	—	—	3 45	—	4 51	—	4 45	5 2	—	8 2	—	10 26
Ա. Հիսար	3 26	—	—	—	4 57	—	—	5 8	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	—	3 49	—	—	5 06	—	—	—	6 27	8 12	9 15	—
Քանլըճա	3 33	—	—	—	5 15	—	—	5 15	—	8 20	—	—
Պօյաճը քէօյ	—	—	—	—	—	—	—	—	6 35	—	—	—
Էմիրկէն	—	3 54	—	—	5 24	—	—	—	6 38	8 28	9 24	—
Սթէնիա	—	—	—	—	—	—	—	—	6 43	—	—	—
Ի. բէ. մահալլէ	—	—	—	—	—	—	—	5 23	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	3 45	4 03	—	—	5 33	—	—	—	6 50	8 36	9 33	—
Բաշա պահչէ	—	—	—	—	5 43	—	—	5 32	—	—	—	—
Պէյքոզ	—	—	—	—	5 50	—	—	5 41	7 2	—	—	—
Թերափիա	—	4 13	—	—	5 59	—	—	—	7 11	8 40	9 43	—
Քիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Պէյլիք տէրէ	—	4 24	—	—	6 10	—	—	—	7 21	8 45	10 —	—
Մէզար պուրնու	—	—	—	—	6 14	—	—	—	7 25	—	9 55	—
Եէնի մահալլէ	—	4 29	—	—	6 18	—	—	—	7 29	—	—	—
Ռ. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	7 39	—	—	—
Ա. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	7 47	—	—	—

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	19	18	17	4	33	22	23	20	19	21	28	4
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ մեկն.	9 50	10 15	10 30	10 30	10 40	11 5	11 10	11 10	11 30	11 40	11 45	12 —
Քապաթաշ	—	—	—	—	—	11 15	—	—	—	11 50	—	—
Իսկիւտար	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Պէշիկթաշ	10 5	—	—	10 45	10 55	11 24	—	—	—	—	12 —	12 15
Քուզկունճուք	—	—	—	—	11 5	—	—	—	—	12 2	—	—
Օրթաքէօյ	10 13	—	—	10 53	—	11 32	—	—	—	—	12 8	12 23
Պէյլեր պէյի	—	—	—	—	11 12	—	—	—	—	12 9	—	—
Քուրու չէշմէ	10 22	—	—	11 1	—	11 40	—	—	—	—	12 16	12 31
Չէնկէլ քէօյ	—	—	—	—	11 18	—	—	—	—	12 15	—	—
Առնաւուտ քէօյ	10 29	—	—	11 9	—	11 47	—	—	—	—	12 23	12 38
Պէպէք	10 37	—	—	11 16	—	11 54	—	—	12 —	—	12 30	—
Վանի քէօյ	—	—	—	—	11 25	—	—	—	—	12 22	—	—
Քանտիլլի	—	10 45	—	—	11 31	—	11 40	—	—	—	—	—
Ա. Հիսար	—	10 51	—	—	—	—	11 46	—	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	10 45	—	11 2	—	—	—	—	—	12 13	—	—	—
Քանլըճա	—	10 58	—	—	—	—	11 53	—	—	—	—	—
Պօյաճը քէօյ	—	—	11 10	—	—	—	—	—	12 21	—	—	—
Էմիրկէն	—	—	11 13	—	—	—	—	—	12 24	—	—	—
Սթէնիա	—	—	11 18	—	—	—	—	—	12 29	—	—	—
Ի. բէ. մահալլէ	—	—	—	—	—	—	12 2	—	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	—	—	11 25	—	—	—	—	11 48	12 36	—	—	—
Բաշա պահչէ	—	11 10	—	—	—	—	12 11	—	—	—	—	—
Պէյքոզ	—	11 17	—	—	—	—	12 18	—	—	—	—	—
Թերափիա	—	11 26	11 35	—	—	—	—	11 58	—	—	—	—
Քիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Պէյլիք տէրէ	—	—	11 45	—	—	—	—	12 8	—	—	—	—
Մէզար պուրնու	—	11 38	11 49	—	—	—	—	12 12	—	—	—	—
Եէնի մահալլէ	—	—	11 52	—	—	—	—	12 16	—	—	—	—
Ռ. Քավաք	—	11 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ա. Քավաք	—	12 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԻ ԳԻԾ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ—ԿԱՄՈՒՐՋ

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	[1] ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Իւսկիւտարէն	2 —	2 30	3 —	3 30	4 —	4 30	5 10	5 45	6 20	7 —	8 10	9 —	9 45	10 20	10 30	10 45	11 05	11 25	11 45	12 05	
Պէշիկթաշ	—	—	—	—	—	—	—	5 55	—	7 10	8 20	—	—	10 25	—	—	—	—	—	—	
Կամուրջ	2 15	2 45	3 15	3 45	4 15	4 45	5 25	6 10	6 35	7 25	8 35	9 15	10 —	10 45	10 45	11 —	11 20	11 40	12 —	12 20	

ԿԱՄՈՒՐՋ—ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ

	ժ. վ.	[1] ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	[1] ժ. վ.	ժ. վ.
Կամուրջէն	2 15	2 45	3 15	3 45	4 15	4 45	5 25	6 —	7 —	8 15	9 —	9 30	10 —	10 25	10 45	11 05	11 25	11 50	12 05	12 05	
Պէշիկթաշ	—	—	—	—	—	5 —	—	6 15	—	—	9 15	—	10 15	—	—	—	—	—	—	—	
Իւսկիւտար	2 30	3 —	3 30	4 —	4 30	5 10	5 40	6 25	7 15	8 30	9 25	9 45	10 25	10 40	11 —	11 20	11 40	12 05	12 20	12 20	

ԿԱՌԱՎԱՐՉ ՇՈԳԵՆԱՒ

ԻՒՍԿԻՒՏ. ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ.

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Իւսկիւտարէն	4 15	5 15	10 15	11 30
Գապաթաշ	4 30	—	—	11 45
Սիրքէճի իսկ.	4 45	5 35	10 35	—

ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ. ԻՒՍԿԻՒՏ.

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Սիրքէճի իսկ.	4 45	5 45	11 —	—
Գապաթաշ	—	6 —	—	11 45
Իւսկիւտար	5 05	6 15	11 20	12 —

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻԻ ԳԻԾ

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ—ԿԱՄՈՒՐՋ

	[2] ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կամուրջէն	4 —	4 4	11 —	
Սալաճաք	4 12	4 57	11 12	
Հարէմ իսկ.	4 15	5 —	11 15	

ԿԱՄՈՒՐՋ—ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ

	[1] ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Հարէմ իսկ.	4 15	5 —	11 15	
Սալաճաք	4 22	5 07	11 22	
Կամուրջ	4 35	5 20	11 35	

[1] Բաց ի Հրէից տօն օրերէ. [2] Կիրակի օրն չկայ. [3] Քապաթաշով. [4] Քուզղունճըք.